

Univerzita Karlova

1. lékařská fakulta

Studijní program: Specializace ve zdravotnictví

Studijní obor: Adiktologie

**Prevalence užívání návykových látek mezi pravidelnými posluchači
různých hudebních žánrů: dotazníkové šetření**

**Prevalence of substance use among regular listeners of different music
genres: a questionnaire survey**

Edita Sofilkanyčová

Bakalářská práce

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Kateřina Svěčená, Ph.D.

Praha, 2023

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem závěrečnou práci zpracovala samostatně a že jsem řádně uvedla a citovala všechny použité prameny a literaturu. Současně prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Souhlasím s trvalým uložením elektronické verze mé práce v databázi systému meziuniverzitního projektu Theses.cz za účelem soustavné kontroly podobnosti kvalifikačních prací.

V Praze dne

.....

Edita Sofilkanyčová

Identifikační záznam:

SOFILKANYČOVÁ, Edita. *Prevalence užívání návykových látek mezi pravidelnými posluchači různých hudebních žánrů: dotazníkové šetření. [Prevalence of substance use among regular listeners of different music genres: a questionnaire]*. Praha, 2023. 65 stran, 2 přílohy, Bakalářská práce (Bc.). Univerzita Karlova, 1. lékařská fakulta, Klinika adiktologie. Vedoucí práce Mgr. Svěcená, Kateřina, Ph.D.

Poděkování

Poděkování patří především mé vedoucí bakalářské práce, paní doktorce Mgr. Kateřině Svěcené Ph.D., za podporu, odborné vedení, cenné rady, ochotu a věnovaný čas při tvorbě této práce. Ráda bych také poděkovala všem respondentům, bez kterých by tato práce nemohla vzniknout. V neposlední řadě chci poděkovat svým rodičům za jejich trpělivost a psychickou podporu.

Abstrakt

Východiska: Hudba je nezbytnou součástí lidského života. Užívání návykových látek je často spojováno s hudebními umělci, výzkumy však ukázaly, že riziko se týká i jejich posluchačů. Mezi rizikové žánry podle studií patří rock, pop, techno nebo rap. Posluchači mohou být touto hudbou ovlivněni a v důsledku toho mít sklony k různým typům rizikového chování.

Cíl: Cílem práce bylo zjistit prevalenci užívání návykových látek u posluchačů různých hudebních žánrů, tedy jak se užívání návykových látek mezi posluchači jednotlivých žánrů liší, v jaké míře tyto látky užívají a jaký žánr vykazuje nejvyšší míru užívání návykových látek. Dalším cílem bylo zjistit počty skóre screeningového dotazníku CAGE určeného k posouzení rizikovosti pití alkoholu. Dále se výzkum zaměřil na prevalenci užití tanečních drog celoživotně a následně v prostředí nočního klubu.

Metody: Pro sběr dat byl využit dotazník obsahující otázky inspirované Evropským modelovým dotazníkem, který obsahuje sadu otázek posuzujících prevalenci užívání návykových látek v celoživotním, dvanáctiměsíčním a třicetidenním rozmezí. Pro analýzu dat bylo využito metod deskriptivní statistiky.

Výsledky: Ve vybraném vzorku osob s preferencí jednoho z vybraných dvanácti hudebních žánrů byl nejvyšší počet osob fanoušky žánru pop a rock, nejméně žánru R&B. Nejvíce užívanou látkou byl alkohol, dále tabák ve formě cigaret, tabák ve formě elektronických cigaret a marihuana. Nejvíce posluchačů s prevalencí užití HHC v posledních 30 dnech bylo u žánrů pop a elektronická hudba. V posledních 30 dnech kratom užíli posluchači rocku a heavy metalu. Respondenti nejčastěji vykazovali z hlediska posuzování problémů s alkoholem pomocí screeningového dotazníku CAGE skóre 0, tedy nízké riziko vzniku závislosti na alkoholu. Posluchači žánrů pop, rock, heavy metal, rap a elektronické hudby vykazovali skóre 3 a více, které představuje vysokou míru pravděpodobnosti závislosti na alkoholu. Žánr s nejvyšší prevalencí užívání legálních i nelegálních návykových látek mezi jeho posluchači byl pop. Z hlediska tanečních drog byly nejčastěji užívány poppers, extáze a kokain. Elektronická hudba a techno byly žánry s největší škálou užitých tanečních drog. Poppers, extáze a kokain byly zároveň jedinými tanečními drogami, které respondenti užíli v klubu.

Diskuze a závěr: Výzkum je náhledem do vybraného vzorku osob, které uvedly preferenci jednoho z dvanácti hudebních žánrů. Navzdory limitům práce její výsledky rozšiřují dosavadní poznání v oblasti užívání návykových látek u posluchačů různých hudebních žánrů o nové návykové látky, konkrétně HHC a kratom, a další návykové látky užívané jako taneční drogy (mefedron, GHB a poppers). Mohou být také podkladem pro další výzkumy v této oblasti.

Klíčová slova:

Hudba, poruchy způsobené užíváním psychoaktivních látek, taneční drogy, prevalence

Abstract

Background: Music is an essential part of human life. Substance use is often associated with music artists, but research has shown that the risk extends to their listeners. Studies show that the genres at risk include rock, pop, techno and rap. Listeners, especially during adolescence, may be influenced by this music and as a result be prone to various types of risky behaviour.

Aim: The aim of the study was to determine the prevalence of substance use among listeners of different music genres, i.e. how substance use differs among listeners of different genres and to what extent they use substances. A further aim was to determine the CAGE screening questionnaire scores designed to assess the riskiness of drinking. Further, the research focused on the prevalence of lifetime dance drug use and subsequently in the nightclub setting.

Methods: An online questionnaire inspired by the European Model Questionnaire was used for data collection, which contains a set of questions assessing the prevalence of substance use at lifetime, 12-month and 30-day intervals. Descriptive statistical methods were used for data analysis.

Results: In the sample of people with a preference for one of the twelve music genres, the highest number of people were fans of pop and rock, and the lowest number of people were fans of R&B. Alcohol was the most commonly used substance, followed by tobacco in the form of cigarettes, tobacco in the form of electronic cigarettes and marijuana. The genres with the highest prevalence of listeners using HHC in the last 30 days were pop and electronic music. Listeners of rock and heavy metal used kratom in the last 30 days. Respondents were most likely to have a CAGE score of 0, with fans of the pop, rock, heavy metal, rap and electronic music genres having scores of 3 or more, which represents a high likelihood of alcohol dependence. The genre with the highest prevalence of legal and illegal substance use among its listeners was pop. In terms of club drugs, poppers, ecstasy and cocaine were the most commonly used. Electronic music and techno were the genres with the greatest range of club drug use. Poppers, ecstasy and cocaine were also the only club drugs used by respondents in the club.

Discussions and conclusion: The research is an insight into the sample of people who indicated a preference for one of twelve music genres. Despite the limitations of the work, the results of this work add to the existing knowledge in the area of substance use among listeners of different music genres by adding new addictive substances, specifically HHC and kratom, and other addictive substances used as club drugs (mephedrone, GHB and poppers). They may also provide a basis for further research in this area.

Key words

Music, Substance-Related Disorders, Club Drugs, Prevalence

OBSAH

1. Úvod.....	1
2. Návykové látky a jejich účinky	2
3. Populární hudba.....	7
3.1 Jazz.....	7
3.2 Rock.....	9
3.2.1 Pub rock.....	12
3.3 Hip-hop	12
4. Studie užívání návykových látek v souvislosti s poslechem hudby provedené u účastníků tanečních akcí a příznivců elektronické hudby	16
5. Praktická část.....	19
5.1 Cíle výzkumu	19
5.2 Výzkumné otázky.....	19
5.3 Metody sběru dat	19
5.4 Metody analýzy dat.....	20
5.5 Výzkumný soubor	20
5.5.1 Charakteristika výzkumného souboru.....	21
5.6 Etické aspekty.....	24
6. Výsledky.....	25
6.1 Prevalence užívání návykových látek u jednotlivých hudebních žánrů.....	25
6.1.1 Alkohol.....	25
6.1.2 Tabák.....	28
6.1.3 Elektronické tabákové výrobky	30
6.1.4 Marihuana	31
6.1.5 HHC.....	33
6.1.6 Kratom	34
6.1.7 Ostatní návykové látky	35
6.2 Prevalence užívání tanečních drog u jednotlivých hudebních žánrů	36
7. Diskuse a závěr	39
Seznam použité literatury.....	42
Seznam grafů a tabulek	47
Přílohy.....	50

1. Úvod

Hudba je nezbytnou součástí lidského života. Žánr hudby, který posloucháme, o nás může vypovídat mnohé. Například zda máme sklony k užívání návykových látek. To potvrzuje řada výzkumů, o některých z nich pojednávají dvě kapitoly této práce. Návykové látky jsou spojovány téměř s každým hudebním žánrem, zejména z hlediska jejich užívání mezi umělci. Příkladem může být řada úmrtí hudebních umělců spojených s předávkováním návykovými látkami, nejčastěji se jedná o umělce žánru rock, rap nebo pop. Spojitost mezi užíváním návykových látek a preferencí hudebního žánru se týká také posluchačů hudby (Pimentel et al., 2018).

Model sociálního učení říká, že se lidé učí nejen přímou zkušeností, ale také vystavením se modelové situaci, například prostřednictvím populární hudby. Tato teorie předpokládá, že u osob vystavených užívání návykových látek (například v hudbě) je vyšší pravděpodobnost, že budou uživateli v případě, že je užívání návykových látek u těchto osob spojeno s pozitivními pocity. O hudbě je známo, že se s ní identifikují především dospívající. Hudba dokáže ovlivnit vývoj jejich osobnosti, a to více než jiné oblasti zábavního průmyslu (Primack et al., 2008).

Tato bakalářská práce se zabývá tématem užívání návykových látek mezi posluchači různých hudebních žánrů. Cílem práce je popsat prevalence užívání návykových látek včetně četnosti skóre screeningového dotazníku CAGE v celém vzorku a mezi jednotlivými žánry. Dalším cílem je zjistit prevalenci užití tanečních drog v prostředí nočního klubu u jednotlivých žánrů. Důvodem, proč jsem si zvolila toto téma, byl můj dlouhodobý zájem o svět populární hudby, který jsem chtěla dát do souvislosti s adiktologickou tematikou.

Teoretická část představuje stručný přehled návykových látek včetně popisu jejich účinků a prevalence jejich užití u obecné populace, jejichž data vychází ze závěrečných zpráv Národního monitorovacího střediska pro drogy a závislosti (NMS). Dále pokračuje část popisující vybrané žánry populární hudby, které jsou významně spojené s návykovými látkami. Tato část u žánrů představuje historii týkající se návykových látek včetně popisu s významných událostí, interpretů a skladeb. Závěrečnou částí teorie je představení několika studií užívání návykových látek u posluchačů hudebních žánrů, které byly provedeny na souborech dospívajících a mladých dospělých a dále studie prováděné u účastníků tanečních akcí.

V praktické části je prezentován výzkum včetně výzkumných cílů, výzkumných otázek, metod výběru výzkumného souboru a metod tvorby a analýzy dat. Jsou zde představeny výsledky výzkumu formou popisu, grafů a tabulek. Grafy jsou použity u demografických údajů o respondentech a samotných výsledků prevalence užívání návykových látek. Výzkum rozšiřuje dosavadní poznání v této oblasti o nové návykové látky, konkrétně HHC a kratom, a další návykové látky užívané jako taneční drogy (mefedron, GHB a poppers).

2. Návykové látky a jejich účinky

Návykové látky (drogy) jsou chemické látky, které primárně působí na centrální nervovou soustavu a mění funkce mozku a tím i chování, vědomí, prožívání a náladu – mají tzv. psychotropní efekt, proto jsou také nazývány jako psychotropní látky. Další vlastností návykových látek je potenciál závislosti, kdy jejich dlouhodobé a pravidelné užívání může způsobit závislost. Návykové látky dělíme do tří skupin podle jejich žádoucího účinku na psychiku: stimulancia, tlumivé látky a halucinogeny (Minařík, 2015).

Stimulancia jsou látky, které zvyšují aktivitu centrálního nervového systému a tím aktivují motoriku, urychlují myšlenkové tempo a zvyšují bdělost, snižují chuť k jídlu. Také působí anxiogenně – vyvolávají úzkost a jejich užití tak může vést k agresivitě. Při odeznění účinku látky nastává tzv. dojezd, stav připomínající kocovinu, charakterizovaný celkovým vyčerpáním organismu, únavou, zvýšenou chutí k jídlu a bolestí kloubů. Při dlouhodobém užívání stimulancí vzniká psychická závislost (vyznačující se cravingem), fyzická závislost se nevyskytuje. V důsledku dlouhodobého užívání se může rozvinout toxická psychóza (může ji rozvinout i jednorázová vysoká dávka). Zpočátku se vyvíjí pozvolna, je přítomný náhled, který postupně vymizí. Jedinec má paranoidní bludy, poruchy nálady, zrakové, sluchové a taktilní halucinace, stav je podobný schizofrenii. Obvykle odezní spontánně bez potřeby medikace, s potřebou psychoterapie. Mezi zástupce stimulancí patří metamfetamin (pervitin) a amfetaminy, kokain a někdy se mezi ně řadí také nikotin. Jedná se o toxický rostlinný alkaloid, který je jedinou návykovou látkou obsaženou v tabáku. Závislost na tabáku se zpočátku vyvíjí jako psychosociální, poté může vzniknout závislost fyzická neboli závislost na nikotinu (přibližně u 60-70 % kuřáků) (Minařík, 2003a).

Podle studie Prevalence užívání drog v populaci ČR z roku 2021 mělo celoživotní zkušenost s užitím pervitinu a amfetaminů 1,8 % dotázaných ve věkové skupině 15-64 let, s užitím kokainu mělo zkušenost 1,4 % respondentů. V posledních 12 měsících pervitin užilo 0,3 % respondentů, kokain 0,2 % dotázaných. Podle studie Výzkum názorů a postojů občanů ČR 2021 užilo ve stejné věkové kategorii pervitin v posledních 12 měsících 0,7 % respondentů, kokain 0,4 %. V posledních 30 dnech pervitin užilo 0,3 % respondentů, kokain 0,1 % (Chomynová et al., 2022).

Tlumivé látky mají opačný efekt než stimulancia – snižují aktivitu centrálního nervového systému, navozují klid až spánek (či kóma a zástavu životních funkcí). Vyvolávají psychickou i fyzickou závislost. Mezi tlumivé látky patří alkohol, opiáty a opioidy, benzodiazepiny a barbituráty nebo těkavé látky.

Alkohol je lidstvu znám od vzniku prvních historických civilizací, stejně dlouho však lidstvo provází negativní důsledky jeho nadměrného požívání. Alkohol je látkou s vysokou orgánovou toxicitou, včetně neurotoxicity. Psychoaktivní účinky alkoholu jsou komplexní a záleží na mnoha faktorech – množství, formě a způsobu užití alkoholu, biologických vlastnostech jedince (osobní dispozice, zdravotní stav a kondice), psychologických (očekávání účinku, žádoucí efekt) a sociálních faktorech (prostředí a osoby, s kterými jedinec pije) (Popov, 2003).

V České republice je pití alkoholu na vysoké úrovni, kdy se jeho spotřeba za rok dlouhodobě pohybuje na hodnotě 10 l na osobu. Alkohol rizikově pije 17-19 % dospělé

populace, tedy přibližně 1,5-1,7 mil. obyvatel, z nichž 900 tis. (9-10 % populace) alkohol konzumuje škodlivě (Chomynová et al., 2023). Podle Národního výzkumu užívání návykových látek za rok 2020 alkohol konzumovalo v posledních 12 měsících 80,1 % respondentů, v posledních 30 dnech 69 %. Respondenti spadali do věkové skupiny 15+ let, výzkumný soubor tvořilo 3642 osob (Mravčík et al., 2021).

Opiáty a opioidy jsou látky se silným euforickým efektem. Název skupiny je odvozen ze sušené šťávy z nezralých makovic (opia). Přírodními zástupci jsou kodein a morfium, z polosyntetických a syntetických heroin, metadon, buprenorfin, fentanyl nebo braun. Pro své silné analgetické účinky jsou v lékařství používány jako nejsilnější léky proti bolesti. V lékařství se používají také jako léky proti kašli (antitusika), mají tlumicí efekt na kašlací reflex. Hlavním očekávaným účinkem užití opioidů je uvolnění, euforie doprovázená pocitem tepla a sníženou citlivostí těla (Minařík, 2003b).

Akutní příznaky intoxikace opioidy jsou spojené se sníženou psychomotorikou. Objevuje se útlum nervového centra s výrazným útlumem dechového centra vedoucím až k zástavě dechového automatismu, dále snížení regulace tělesné teploty, mióza (zúžení zornic často nereagující na světlo), dilatace cév a zpomalení srdečního pohybu, puzení ke zvracení, svědění po celém těle (jedinec se škrábe i po ztrátě vědomí) nebo zácpa (v důsledku snížené motility střev). Dlouhodobé užívání opioidů vede k rozvoji psychické i fyzické závislosti, kdy fyzická závislost vzniká po denním několikaměsíčním užívání a v důsledku toho pak ke zvýšení tolerance (dlouhodobí uživatelé snáší dávky, které jsou pro prvouživatele smrtelné). Jedním z hlavních rizik užívání opioidů je předávkování v důsledku jejich malé terapeutické šíře – pouhé mírné navýšení obvyklé dávky může být smrtelné. V důsledku výše zmíněných akutních příznaků intoxikace je dalším rizikem aspirace žaludečního obsahu vedoucí k aspirační pneumonii, která vyžaduje okamžitou hospitalizaci (Minařík, 2015).

Z výsledků studie Prevalence užívání drog v populaci ČR 2021 vyplývá, že ve věkové skupině 15-64 let má zkušenost s užitím heroínu 0,5 % respondentů, s jinými opioidy má zkušenost 1,2 % dotázaných. Z hlediska užití jiných opioidů než heroínu v posledních 12 měsících 0,1 % respondentů uvedlo, že opioidy užilo. Ve studii Výzkum občanu 2021 uvedli respondenti ve stejné věkové skupině, že zkušenost s užitím heroínu má 1,9 % a s jinými opioidy 2 % z nich. V posledních 12 měsících heroin užilo 0,3 % respondentů a jiné opioidy 0,2 % dotázaných. V posledních 30 dnech užilo 0,1 % osob jiné opioidy než heroin (Chomynová et al., 2022).

Halucinogeny navozují změny emocí, myšlenek a vnímání okolí od zostření až po stavy připomínající schizofrenii. Jsou jednou z nejvíce zkoumaných skupin drog především pro své vlastnosti a jedinečné účinky na psychiku, které lidé využívají odpradávná. Halucinogenní drogy můžeme dělit na několik základních skupin: přírodní halucinogenní drogy rostlinného původu a z hub (mezkalin, durman, psilocybin, ...), přírodní halucinogenní drogy živočišného původu (bufotenin), polosyntetické a syntetické (LSD, PCP – „andělský prach“). Halucinogeny nevyvolávají závislost tak, jako jiné skupiny návykových látek – nevyskytuje se u nich abstinenční syndrom (Miovský, 2003a).

Účinek závisí na požití látky a jejím množství a psychickém rozpoložení jedince a okolí (set a setting). Po požití menšího množství se zpravidla dostavuje zostřené vnímání, po požití vyšších dávek pak sluchové a vizuální iluze, synestézie. Jedinec si neuvědomuje čas a prostor. Dochází k poruše myšlení, kdy se stává iracionální, tok myšlenek je zrychlený

bez logických souvislostí. Během intoxikace je jedinec euforický. Krátkodobými nežádoucími účinky jsou stavy depersonalizace a derealizace, flashback (návrat stavu při intoxikaci bez užití drogy), nevolnost a zvracení, depresivní a psychotické stavy, sympatomimetické účinky (hypertenze, tachykardie, mydriáza, pocení, bolest hlavy a další) nebo bad trip – intoxikace s úzkostnými, panickými a paranoidními prožitky, někdy s halucinacemi. Dlouhodobými nežádoucími účinky jsou změny osobnosti nebo stavy zmatenosti hraničící až s psychotickými stavy a poškození orgánů při užívání látek s orgánovou toxicitou (především halucinogenů rostlinného původu) (Minařík, 2015).

Konopné látky jsou látky získávané ze samičích rostlin konopí setého (*Cannabis sativa*), jejichž hlavní účinnou látkou je delta-9-trans-tetrahydrocannabinol (THC). Neurobiologickým mechanismem účinku je navázání THC na kanabinoidní receptory v mozku, na něž se za obvyklých podmínek vážou endogenní látky s podobným účinkem, tzv. anandamidy. Vnější přísun THC vytěšňuje anandamidy z vazby na kanabinoidní receptory, což vede k útlumu jejich produkce. Účinky závisí kromě samotného působení látky také na celkovém nastavení („settingu“) osoby, očekávání, citlivosti, únavě nebo prostředí, ve kterém je látka užitá, a řadě dalších faktorů. Většinou osoby během intoxikace pociťují stavy euforie a příjemné nálady, občas přecházející do bouřlivého a nezadržitelného smíchu. Vzhledem k výše uvedeným faktorům však může nastat tzv. „bad trip“, projevující se psychotickými a úzkostnými stavy doprovázenými halucinacemi (Miovský, 2003b).

HHC (hexahydrocannabinol) je derivátem tetrahydrokanabinolu (THC). V přírodě se vyskytuje jako fytokanabinoid, který je možné připravit synteticky. Dostupný je online a v automatech, kde je prezentován jako čistě rostlinný materiál. Jedná se však o látku vyráběnou synteticky, která je nanesena na květ konopí. Psychoaktivní účinek je podobný účinku THC, neexistují ovšem dosud studie, které by popisovaly přesné účinky HHC na organismus (Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti, 2022). V červenci roku 2023 bylo rozhodnuto, že se HHC nezařadí společně s kratomem na seznam zakázaných látek. Tento zákaz navrhoval resort zdravotnictví z důvodu snadné dostupnosti látek dětem. Místo toho by měly být zařazeny na seznam psychomodulačních látek, pro které by byla stanovena pravidla jejich prodeje a kontroly. Látky by byly dostupné pouze osobám starším osmnácti let a nemohly by být k prodeji v automatech. Zakázaná by byla také jejich reklama (Lucovič, 2023).

Podle studie Prevalence užívání drog v populaci ČR 2021 užilo ve věkové kategorii 15-64 let (celkem 804 osob) 25,9 % konopné látky, v populaci mladých dospělých (276 osob) užilo konopné látky 37 % z nich. Z celkové věkové skupiny 15+ (1027 osob) užilo 25,7 % mužů (501 osob) a 16,7 % žen (526 osob) konopné látky, celkem 21,1 % z tohoto souboru. Zpráva o nelegálních drogách v České republice 2022 uvádí, že přibližně 400 tisíc osob patří do kategorie rizikových uživatelů konopných látek. Dále bylo odhadnuto přibližně 440-590 tis. osob, které užily konopí za účelem samoléčby. Konopí určené výhradně pro léčbu (po vyloučení osob, které konopí užili pro rekreační účely jako drogu a konopných produktů určených k zevnímu použití) užilo v posledních 12 měsících přibližně 190-250 tis. osob (2,1-2,8 % populace) (Chomynová et al., 2022).

Extáze (MDMA) je látka, která má kromě stimulačního účinku také účinek halucinogenní. Společně s látkami jí podobnými (MDEA, MDA) je označována jako taneční droga. Je spojena především s jejím rekreačním užíváním na parties, které se začalo poprvé objevovat v 70. letech v USA, ze kterého se poté rozšířilo až do Evropy. V současnosti se

jedná o nejrozšířenější drogu na tanečních parties, kterou užívají mladí lidé. Její užívání je spojeno s žánry elektronické hudby, nejčastěji technem, house, rave a jiné. V počáteční fázi po užití se objevuje zmatenost a neklid, které posléze mizí a nahrazují je zlepšení nálady, pocit klidu a pohody a úbytek stresu. Při užití ve skupině nebo s jiným člověkem se zvyšuje komunikativnost, pocit empatie a lásky a potřeba se druhého dotýkat. Příznaky akutní intoxikace jsou mírné, avšak může se dostavit nevolnost nebo nechutenství doprovázené sníženou potřebou spánku a pocením. U mužů se může objevit snížená schopnost dosáhnout erekce a oddálení ejakulace. Halucinace se dostavují výjimečně, pouze ve formě zostřeného vnímání (Minařík, 2015).

Výsledky studie Výzkum občanů 2021 ukazují, že 6,4 % respondentů ve věkové skupině 15-64 let má zkušenost s užitím MDMA. V posledních 12 měsících jich MDMA užilo 1,3 % a v posledních 30 dnech 0,3 %. Zkušenost s užitím má 8,9 % mladých dospělých ve věku 15-34 let (celkem 471 osob), z nichž 2,5 % MDMA užilo v posledních 12 měsících a 0,6 % v posledních 30 dnech (Chomynová et al., 2022).

Mefedron je polosyntetický derivát katinonu, který patří mezi nejužívanější nové psychoaktivní substance (NPS). NPS jsou látky, které napodobují účinek řady nelegálních návykových látek. Jedná se o širokou skupinu psychoaktivních látek, co se jejich původu, účinku a chemické struktury týče. Někdy jsou označovány termínem legal highs, protože jsou zpočátku legálními látkami, než se dostanou na seznam zakázaných látek. Mefedron byl poprvé syntetizován roku 1929, teprve od počátku milénia byl objeven jeho psychotropní účinek, který měl za následek celosvětové užívání mefedronu jako drogy. V roce 2010 byl mefedron podle Evropského monitorovacího centra pro drogy a drogovou závislost (EMCDDA) čtvrtou nejužívanější návykovou látkou. Ve Velké Británii byl mefedron populární taneční drogou v prostředí nočních klubů především mezi mladými dospělými a nahrazoval často MDMA kvůli podobným vlastnostem včetně psychotropního účinku (Bielecka-Papierz et al., 2023).

V České republice byl mefedron zakázán v roce 2010, do zákazu byl běžně dostupný na internetu, kde se prodával jako bílý prášek určený ke hnojení. Známý je pod slangovými názvy „mňau mňau“ nebo „Mad cat“ (česky „šílená kočka“). Mefedron vyvolává euforické účinky bez halucinací a stejně jako u MDMA se dostavují pocity otevřenosti, hovornosti a snížené chuti k jídlu. Z tělesných příznaků se objevuje mydriáza, svědění a zčervenání kůže, výrazné pocení a zvýšení srdečního rytmu (Bartosz, 2010).

Kyselina gama-hydroxymáselná (GHB) je látkou s euforizujícími, relaxačními a sexuálně stimulačními účinky. Jedná se o entaktogen, který je užíván především ve spojitosti s elektronickou taneční hudbou, a z hlediska kriminální činnosti jako uspávací prostředek k navození amnézie u obětí sexuálního násilí. GHB je v několika státech registrován jako lék k léčbě narkolepsie nebo závislosti na alkoholu. Mezi slangová označení GHB patří například „tekutá extáze“, „G“, „Liquid X“ nebo „Liquid E“. Účinky GHB jsou podobné účinkům ethanolu. V nižších dávkách navozuje relaxaci, odstraňuje sociální zábrany a zlepšuje náladu – podobně jako u mírné intoxikace alkoholem. Ve vyšších dávkách zintenzivňuje prožití hudby a tance a může způsobit závratě, dále také křeče a zástavy dechu. Zvláště nebezpečná je jeho kombinace s alkoholem, který má kumulativní efekt na deprese dechu představující riziko aspirace žaludečního obsahu, která je jednou z nejčastějších příčin úmrtí v důsledku užití GHB (Kratochvíl, 2012).

Kratom je rostlina vyskytující se v oblasti jihovýchodní Asie, kde je známa již od 18. století. Až v posledních dvaceti letech je vyhledávána v Evropě pro své psychoaktivní účinky. Hlavní účinnou látkou kratomu je alkaloid mitragynin, který v nižších dávkách působí jako stimulant a ve vyšších dávkách má naopak účinky podobné efektu opioidů – to je způsobeno jeho působením na specifické opioidní receptory. Kratom je látka schopná vyvolávat závislost. V současnosti se v ambulantních i ústavních adiktologických službách objevují osoby s rozvinutou závislostí na této látce, které přicházejí k detoxifikaci či následné péči. Dlouhodobé užívání kratomu představuje také riziko orgánové toxicity. Případové studie poukazují na poškození jater, ledvin, srdce, plic či neurologické a endokrinní poruchy. U novorozenců se může objevit abstinenční syndrom v případě, že je matka závislá na kratomu. Odvykací stav při závislosti na kratomu se projevuje podobně jako u opioidů, avšak v menší intenzitě. Mezi příznaky odvykacího stavu patří pocení, nevolnost, zimnice, mydriáza, průjem, zvracení, nechutenství nebo depresivní ladění. Oblíbenost rekreačního užívání kratomu vzrůstá zejména u mladší populace nejen kvůli jeho psychoaktivním účinkům, ale především snadné dostupnosti a ceně. To může způsobovat u této populace výrazné podhodnocování možných rizik vedoucím k potenciálním zdravotním komplikacím, především v kombinaci s jinými návykovými látkami. I přes řadu studií je kratom stále neprozkoumanou látkou. V České republice je kratom označován jako sběratelský produkt, což zvyšuje rizikovost jeho užívání z důvodu absence kontroly původu, kvality produktu, informací o množství psychoaktivních alkaloidů, přítomných příměsí a bezpečnosti. Jako vhodné řešení se nabízí regulace trhu s kratomem (Plačková & Kasal, 2022).

3. Populární hudba

Zahrnuje hudební žánry rock a pop, avšak vymezení těchto žánrů je neurčité, vzájemně se prolínají. Oba tyto žánry vznikly ve 20. a 30. letech v USA a zahrnují celou řadu subžánrů: rap, techno, heavy metal, country a mnoho dalších. Pro většinu těchto žánrů je typické vzájemné překrývání a doplňování. Na vznik a vývoj žánrů populární hudby měly vliv různé hudební kultury – černošská, tradiční evropská, židovská, italská, irská a další. Zejména zpočátku populární hudba úzce souvisí s jazzem až do období swingu a rokenrolu (Kuhn, 2020).

Termín populární hudba může být pojat různě, nejčastěji se však odlišuje od klasické hudby a folklóru. Od těchto žánrů se odlišuje v tom, že již od začátku je spojován s masovými médii (Toynbee, 2000). Teoretická část se proto žánrům nespádajícím pod populární hudbu nebude věnovat.

Přibližně od 50. let 20. století se v populární hudbě objevují termíny životní styl a subkultura. Každé období vývoje populární hudby zahrnuje mladé lidi, kteří preferují určitý styl oblékání, chování a hudby a obvykle jsou v opozici vůči starší generaci. Tito lidé tedy sdílejí určitou subkulturu. Pokud se však subkultura stane populární (především díky novinářům, hudebnímu a módnímu průmyslu), postupně ztrácí kouzlo protestu a stává se konzumním životním stylem. Životní styl pomáhá mladým lidem orientovat se ve světě rizik a nestability. Mezi subkultury patří např. hippies, punkové hnutí, undergroundové hnutí, emo, či grunge (Kuhn, 2020).

Následující kapitoly uvedou hudební žánry, které významně souvisí s návykovými látkami v průběhu jejich historie. U jednotlivých žánrů jsou představeni hudebníci, kteří jsou spojováni s návykovými látkami, dále skladby obsahující drogovou tematiku a významné události týkající se návykových látek.

3.1 Jazz

Počátky jazzu sahají do konce 19. století v USA. Jazz vznikl spojením evropské tradiční populární hudby a černošského folklóru, který má kořeny v Africe. Jazz se skládá z improvizace a tvořivé komunikace a reflektuje přítomnost. Jeho vznik souvisí s těžkými životními podmínkami černochoů a uměním se odreagovat. Nutnost improvizovat byla součástí života černochoů zejména v době otroctví, aby mohli přežít (Kuhn, 2020).

Jazz a jazzoví umělci jsou spojováni s návykovými látkami. V době největšího úspěchu jazzu mezi lety 1940-1960 se řada hudebníků potýkala se závislostí na alkoholu nebo nelegálních drogách, která vedla ke konci jejich kariéry. Příkladem je jazzový saxofonista Charlie Parker, jeden z nejznámějších jazzových muzikantů. Parker byl obviňován ze způsobení nárůstu heroinové závislosti mezi jazzovými umělci, jelikož jeho genialitou si umělci obhájovali užívání drog. Jazzový trumpetista Red Rodney uvedl, že užívání heroinu bylo znakem jazzových umělců i přesto, že pro spoustu z nich skončilo fatálně (Tolson & Cuyjet, 2007).

Billie Holiday byla jednou z nejlepších jazzových zpěvaček. Byla objevena ve 30. letech a později spolupracovala s bílými hudebníky. Od svých třinácti let začala užívat marihuanu, ve 40. letech se stala závislou na heroinu. V roce 1947 byla zadržena za přechovávání heroinu a následně kvůli tomu strávila rok ve vězení. V roce 1959 byla opět zadržena, když ležela na nemocničním lůžku. O několik týdnů později umírá ve věku 47 let na komplikace způsobené jaterní cirhózou, která je následkem dlouhodobého užívání alkoholu a drog (Constantinescu & Pinzariu, 2022).

Období po válce představovalo spirituální prázdnotu. Novým náboženstvím byl materialismus a mladí lidé hledali útěk v poslechu protisystémové hudby, alternativních životních stylech, nezávazném sexu a dalších aspektech bohémského života. Teenageři tohoto období se vraceli k černošské kultuře 20. let, která pro ně představovala upřímnost, spontánnost a měla pro ně také spirituální význam. Nejvíce rebelujícími byli mladí jazzoví umělci bílé pleti (často židovského nebo italského původu). Jedním z nich byl Milton Mezzrow, který zosobňoval marihuanovou a novou hudební kulturu (Shapiro, 1999).

Booth (2004) ve své knize uvádí, že v kolébce jazzu, městě New Orleans, marihuanu užívali již jeho první průkopníci. Město poskytovalo ideální půdu pro začátky nového hudebního žánru kvůli mnoha tamějším kabaretům, barům a tanečním halám. V městské části Storeyville, kde většina hudebníků žila a pracovala, byly drogy součástí jejich života od samého začátku. Jazzoví hudebníci, kteří hráli v barech a nevěstincích, odmítali alkohol, protože otupoval jejich smysly. Naproti tomu je marihuana udržovala v pozoru a bez potřeby spánku, a zároveň zlepšovala jejich hudební kreativitu.

Skladby pojednávající o marihuaně se začaly nazývat „viper music“ (hudba kuřáka marihuany) nebo „reefer songs“ (písně o marihuanové cigaretě). Nejznámějšími skladbami tohoto subžánru jsou například *Viper Drag* od Fats Wallera, *Sending the Vipers* od Milтона Mezzrowa, *Muggles* od Louise Armstronga nebo *Gimme a Reefer* od Bessie Smith (Booth, 2004):

Gimme a reefer and a bottle of beer, Send me, again, I don't care, I feel like I just want to clown, ...	Dej mi marihuanovou cigaretu a lahev piva Pošli mi je znovu, je mi to jedno, Chtěla bych jen dovádět. ...
I want a reefer and a bottle of beer. Send me 'cause I don't care. Slay me 'cause I don't care (Smith, 1934).	Chci marihuanovou cigaretu a lahev piva, Pošli mi je, protože je mi to jedno. Zabij mě, protože je mi to jedno.

Během let 1915 až 1937 přijalo 27 států USA zákony kriminalizující užívání marihuany. Antimarihuanová kampaň vedla k přijetí Marihuana Tax Act v roce 1937, regulující dovoz, přechovávání a pěstování marihuany. Za její porušení hrozil trest odnětí svobody až pět let a/nebo pokuta do výše dvou tisíc dolarů. Za prosazení Marihuana Tax Act usiloval Harry Anslinger, první komisař Federálního úřadu pro narkotika a muž, který je považován za průkopníka dlouhotrvající Války proti drogám. Anslinger nenáviděl jazz a jazzové muzikanty. Během jednání kongresu ohledně Marihuana Tax Act označil jazz za satanistický a uživatele marihuany za násilníky a blázny. Mnozí přední představitelé jazzu, jako například Louis Armstrong, považovali tresty za natolik přísné, že se rozhodli přestat s užíváním marihuany. To však neplatilo pro všechny (Singer & Mirhej, 2006).

3.2 Rock

Rock nastupuje v 50. letech jako nový hudební styl a již od samého počátku probíhá jeho vývoj ve střetu největších hudebních center – USA a Velké Británie. Za první rockový styl se považuje rock and roll (tento název se objevuje již v R&B písních a označuje výraz pro milování). Významným prvkem rock and rollu je tanec. Tento styl se označuje také jako bělošská verze R&B (Kuhn, 2020).

S rock and rollem je nejčastěji spojován amfetamin. Amfetamin byl uveden v roce 1932 na trh jako lék pod názvem Benzedrin. Kvůli svému stimulačnímu účinku byl oblíbený u řidičů nákladních vozů. Ti pak byli v práci výkonní a neměli během řízení potřebu jídla a spánku. Jeden z hlavních představitelů rock and rollu, zpěvák a pianista Jerry Lee Lewis, se s amfetaminem poprvé seznámil poté, co ho řidiči odměnili za vystoupení kapsulemi Benzedrinu. Několikrát byl poté zadržen za přechovávání jejich nadměrného množství. Dlouhodobé pravidelné užívání amfetaminu na něm zanechalo vážné následky – byl nepředvídatelný, násilnický a paranoidní. Slavným uživatelem amfetaminu byl Elvis Presley, označovaný také jako král rock and rollu. Elvis Presley užíval amfetamin ze dvou důvodů – aby mohl být během turné neustále vzhůru a shodil přebytečná kila. Osudným se mu nakonec stala neprůchodnost střev v důsledku podání kombinace nadměrného množství různých druhů léků (Shapiro, 1999).

Pojem „sex, drogy a rock and roll“ pronikl do všech světových jazyků a symbolizuje svět populární hudby, kde většina jejích textů pojednává o alespoň jednom z těchto tří témat. Britský zpěvák Ian Dury jej proslavil vydáním stejnojmenné písně v roce 1977. Poprvé se však tento pojem objevil ve článku z roku 1969 v magazínu LIFE: „*The counter culture has its sacraments in sex, drugs and rock.*“ - „*Pro kontrakulturu jsou posvátné sex, drogy a rock.*“ (Cross, 2016).

Mezi lety 1965-1970 významně vzrostl počet uživatelů nelegálních drog v USA a Spojeném království. Během 60. let se USA potýkalo s Vietnamskou válkou, boji za občanská práva a práva osob s jinou sexuální orientací. Rock se stal hudbou rebelie proti autoritám a kapely Beatles a Rolling Stones se staly hlasem mladé generace. Skladba Rolling Stones, *Mother's Little Helper*, popisuje, jak drogy dokážou zpříjemnit každodenní starosti ženy v domácnosti (Johnstone et al., 2022):

Mother needs something today to
calm her down
And though she's not really ill
There's a little yellow pill
She goes running for the shelter of a
mother's little helper
And it helps her on her way, gets her
through her busy day (Jagger et
Richards, 1966).

Maminka dnes potřebuje něco, co by jí
uklidnilo
A i když není doopravdy nemocná
Existuje malá žlutá pilulka
A tak běží do úkrytu
maminčina malého pomocníka
A to jí svým způsobem pomůže přežít její
rušný den

Rock, podobně jako jazz, zpopularizoval v 60. letech užívání marihuany. V roce 1964 ji poprvé užíli členové the Beatles při setkání s Bobem Dylanem. Tento zážitek se snažili posluchačům přiblížit v albu *Rubber Soul*. Spekuluje se, že skladba Boba Dylana, *Rainy Day Woman #12 & 35*, nabádá posluchače k užití marihuany. Řada umělců byla

zadržena policií kvůli držení marihuany, jako například John Lennon a George Harrison z The Beatles nebo Brian Jones a Keith Richards z Rolling Stones. Keith Richard strávil rok ve vězení kvůli dovolení svým hostům, aby v jeho domě užili marihuany (Constantinescu & Pinzariu, 2022).

The Beatles v roce 1966 vydali album *Revolver*, která reflektovala jejich zájem o LSD a stala se významným albem pro nový žánr, psychedelický rock. LSD zpopularizoval v 60. letech americký psycholog Timothy Leary prostřednictvím festivalu Human Be-In, které dalo vzniknout hnutí hippies. Jeho heslo „turn on, tune in, drop out“ - „zapnout, naladit, vypadnout“ se stalo hlavním mottem hippies – nalézt smysl života a duchovní osvícení prostřednictvím halucinogenů. Na festivalu vystoupila řada lokálních rockových umělců včetně Jefferson Airplane nebo Grateful Dead. Human Be-In vedlo k uskutečnění řady velkých open air festivalů, které podporovaly užívání drog – jedním z prvních byl Monterey International Pop Festival, na kterém poprvé vystoupili Jimi Hendrix, The Who nebo Otis Redding (Johnstone et al., 2022).

V šedesátých letech byl populárním spisovatelem Aldous Huxley, jehož díla byla ovlivněna mysticismem. V knihách *The Doors of Perception (Brány vnímání)* a *Heaven and Hell (Nebe a peklo)* popisuje své zkušenosti s užitím meskalinu. Uvedl, že neexistuje pouze jeden vesmír, a proto by měl každý alespoň jednou v životě vyzkoušet LSD, aby se o tom přesvědčil. Jeho dílem se inspirovala kapela The Doors, jejíž název byl převzat z výše uvedeného titulu. Její frontman, Jim Morrison, začal s užíváním návykových látek během svého studia na vysoké škole. V roce 1971 zemřel na následky srdečního infarktu, kdy jeho příčinou bylo pravděpodobně předávkování kokainem. Tato verze se však nikdy oficiálně nepotvrdila (Constantinescu & Pinzariu, 2022).

Osobnost Jimiho Hendrixe, nejlepšího instrumentalisty v historii rockové hudby, je často spojována s návykovými látkami. Byl uživatelem marihuany, hašiše, LSD, amfetaminů a příležitostně kokainu. Přes varování blízkých přátel a okolí o nebezpečnosti užívání LSD jeho množství s rostoucí slávou zvyšoval. Fanoušci mu dokonce posílali drogy v obálkách. Některé obsahovaly bizarní směsi látek podléhající zvláštní kontrole. Od fanouška ze severní Kalifornie získal LSD s popiskem *Šťastnou cestu*. Další fanoušek mu poslal peyotl s detailním popisem postupu extrakce jeho účinné látky meskalin. Většina fanoušků mu poskytla adresu, aby se s nimi Hendrix mohl podělit o své zážitky z užití drog. V roce 1969 byl Hendrix zadržen v Torontu poté, co u něj celníci našli několik balíčků heroinu a dýmku s hašišem v zavazadle. V září roku 1970 Jimi Hendrix umírá na asfyxii způsobenou aspirací žaludečního obsahu během spánku, jejíž příčinou je užití kombinace amfetaminu s barbituráty (McDermott & Kramer, 1992).

Kontrastem užívání LSD bylo užívání heroinu a amfetaminu mezi rockovými umělci. Zatímco psychedelický rock sliboval naději na mír, lásku a lepší život, The Velvet Underground v čele s Lou Reedem nabízel cestu do pekla (Shapiro, 1999). Jejich píseň *Heroin* pojednává o ubíjející lásce uživatele heroinu k droze:

Heroin, be the death of me
Heroin, it's my wife and it's my life
Because a mainline to my vein
Leads to a center in my head
And then I'm better off than dead
(Reed, 1967).

Heroine, bud' mou smrtí
Heroin, je moje manželka a můj život
Protože zkratka do mojí žíly
Vede do centra mojí hlavy
A potom jsem radši mimo, než mrtvý

Během vystoupení kapely s písní *Heroin* v klubu Andyho Warhola, The Factory, tanečník Gerard Malanga na pódiu napodoboval proces přípravy a následné aplikace heroinu do žíly. Reed po vydání skladby získal označení „feťák“, ovšem k užívání drog se otevřeně přiznal až o několik let později (Shapiro, 1999).

V roce 1971 vznikla v New Yorku jedna z prvních punkových kapel, New York Dolls. Jejich charakteristickou image napodobovaly všechny glam metalové kapely 80. let. Frontman kapely, zpěvák a kytarista Johnny Thunders, se stal symbolem generace rockových ztracenců žijících ze dne na den. Během svého krátkého působení na scéně stačila skupina vydat dvě desky, které vytvořily základ pro nový hudební žánr, punk. Ještě před vydáním prvního alba zemřel bubeník skupiny, Billy Murcia, na předávkování heroinem. Skupinu v roce 1975 Thunders opustil a založil kapelu Johnny Thunders and The Heartbreakers. Kapela se o pět let později rozpadá kvůli neshodám a problémům s drogami. Johnny Thunders umírá v roce 1991 na předávkování heroinem. Při nalezení těla měl stříkačku stále zapíchnutou v paži (Skála, 2011).

Hard rocková skupina Guns N' Roses vznikla roku 1985 v Hollywoodu. Proslulá je svými živými vystoupeními, ale také skandály. Kromě neustálých opožděných začátků vystoupení či agresivního a arogantního chování zpěváka Axla Rose vyústujícím v násilí na koncertech, se členové skupiny potýkali také s drogovou závislostí. Bubeník Steven Adler byl z tohoto důvodu z kapely vyhozen. Několik let poté prodělal cévní mozkovou příhodu po užití speedballu, která mu způsobila paralýzu levé strany obličeje a poruchu řeči. Kytarista Slash a baskytarista Duff McKagan na následky dlouhodobého užívání drog málem zemřeli. McKagan se ve své autobiografii *It's So Easy (and other lies)* například zmiňuje o tom, jak ho Roseovi právníci přesvědčili, že má přenechat práva na zachování jména kapely frontmanovi, jelikož je vysoce pravděpodobné, že zemře na předávkování a způsobí tím skupině problémy. Dále píše o Roseově prohlášení v průběhu koncertu, že toto vystoupení bude jejich poslední, pokud ostatní členové kapely nepřestanou s užíváním heroinu (Gomes Wielewicki, 2014).

Kurt Cobain byl zakladatelem, frontmanem a kytaristou skupiny Nirvana, která se stala symbolem žánru grunge. Během života trpěl bolestmi zad, zažívacími a plicními potížemi a často také depresivními stavy. Tyto pocity přenášel do textů písní Nirvany. Svým zdravotním stavem si ospravedlňoval užívání drog, které vnímal jako formu samoléčby. Cobain užíval marihuanu, LSD a velké množství alkoholu. Ve svých devatenácti letech se stal závislým na heroinu, což jen zhoršovalo jeho zdravotní stav a několikrát byl kvůli tomu hospitalizován. Poté se pokusil o sebevraždu užitím kombinace alkoholu a sedativ, avšak neúspěšně. O tři týdny ukončil svůj život střelbou do hlavy, v jeho krvi byla také nalezena smrtelná dávka heroinu (Lucijanić et al., 2010).

Frontman skupiny Red Hot Chili Peppers, Anthony Kiedis, se během interview s Joem Roganem rozpovídal o svém boji se závislostí na heroinu a kokainu a následné abstinenci. Jedním z důvodů, proč tyto látky užíval, byl pocit nebezpečí, který během toho pociťoval. Na následky předávkování heroinem zemřel jeho blízký přítel, kytarista skupiny Hillel Slovak. Kiedise jeho smrt velmi zasáhla, přesto drogy užíval dál a jejich množství zvyšoval. Následně několikrát podstoupil odvykací léčbu a od roku 2000 abstinuje od všech návykových látek včetně alkoholu (Brannigan, 2022).

Skladba *Under The Bridge* z roku 1991 pojednává o zpěvákově heroinové závislosti a jeho jediném příteli v té době, městě Los Angeles:

Sometimes I feel like I don't have a partner
Sometimes I feel like my only friend
Is the city I live in, the city of angels
Lonely as I am, together we cry
(Kiedis, 1991).

Někdy se cítím, jako bych nikoho neměl
Někdy cítím, jako by můj jediný přítel bylo
To město, ve kterém žiji, město andělů
Osamělé jako já, společně pláčeme

3.2.1 Pub rock

Počátky pub rocku neboli hospodského rocku, se datují od začátku 70. let ve Velké Británii. Pub rock vznikl jako reakce na příliš složitý progresivní rock a vyumělkovaný a mainstreamový glam rock. Přesto, že se jednalo o poměrně krátkodobý fenomén, pub rock se podílel na utváření nových umělců punku a nové vlny na konci 70. let. Přesto, že se ani nejznámějším pub rockovým skupinám nedostalo větší popularity, pub rock dal věhlas interpretům jako jsou Joe Strummer, frontman skupiny The Clash, nebo skupina Dire Straits (Britannica, 2013).

V České republice se hospodský rock stal populárním žánrem od 80. let. Řada skupin, které jsou řazeny do tohoto žánru, patří mezi nejznámější u nás. Tématikou textů jsou nejčastěji chlast, ženský a rock n roll. Texty bývají humorné, někdy vulgární a obsahují parodie, popkulturní odkazy a narážky na obecně známé události. Zpravidla nereagují na sociální a politickou situaci. Vznik tohoto subžánru se váže s punkovou revolucí, která měla pro vývoj hudební scény u nás i na Západě zásadní význam. Rock se od té doby stal součástí kultury tehdejší doby, i přes neúspěšné pokusy režimu o jeho odstranění. Kapely hospodského rocku vystupují zpravidla na vesnických zábavách, festivalech, v rockových klubech a hospodách (Stramr, 2012).

Skupina Tři sestry je nejznámějším interpretem tohoto subžánru. Refrén písně *Zelená* z jejich alba *Alkáč je největší kocour, aneb několik písní o lásce* z roku 1991 takřka zlidověl: „*Dám si sedm piv a jednu zelenou. Chvilí po desátý myslím na jinou. Vést ty tupý kecy už mě nebaví. Tak ahoj, já jdu pryč.*“

3.3 Hip-hop

Hip-hop začal vznikat v 70. let v ulicích Bronxu, části New Yorku. Za průkopníka hip-hopu je považován DJ Kool Herc, který v roce 1973 uskutečnil vůbec první hip-hopovou událost v bytě své sestry na adrese 1520 Sedgwick Avenue, přezdívaném od té doby jako kolébka hip-hopu (Cornish, 2009).

Jednou z prvních úspěšných hip-hopových skladeb je *White Lines (Don't Do It)*, kterou vydal v roce 1983 bronxský rapper Grandmaster Melle Mel. Skladba upozorňovala na užívání hydrochloridu kokainu v době, kdy se na trhu stávala čím dál populárnější jeho volná báze, známá pod názvem crack:

The longer you stay
The more you pay
My white lines go a long way
Either up your nose

Or through your vein
With nothin' to gain, except killin'
your brain (Mel & Robinson, 1983)
Čím déle zůstaneš

Tím více zaplatíš
Moje bílé čáry jdou dlouhou cestou
Buď do tvého nosu

Nebo tvými žilami
Aniž bys něco získal, kromě zabítí
tvého mozku

Smolík (2010) uvádí, že zlomovou událostí, která změnila tehdy rebelantský hip-hop v mainstreamový žánr, bylo vydání desky Dr. Dre s názvem *The Chronic* z roku 1992. Název alba je slangovým výrazem pro velmi silný druh konopí (Shapiro, 1999).

Rapové scéně nejen západního pobřeží USA od konce 80. let až do roku 2007 dominoval subžánr gangsta rap, odrážející násilný život v černošských ghettech. Tento subžánr proslavila skupina N.W.A, jejímiž členy byli rapperi Eazy-E, Dr. Dre nebo Ice Cube. Tématem skladeb jsou nejčastěji násilí, zločiny, znásilnění, rasismus, misogynie, promiskuita nebo prodej a užívání drog (Keyes, 2004). Gangsta rap se stal záležitostí také východního pobřeží. V polovině 90. let mezi nahrávacími společnostmi Death Row Records, se sídlem v Los Angeles, a Bad Boy Records, se sídlem v New Yorku, panovala rivalita. Jejich hlavní představitelé, Notorious B.I.G. a Tupac, mezi sebou vedli dlouholetý spor, který ukončila Tupacova smrt v roce 1996. O několik měsíců později umírá na následky střelných poranění také Notorious B.I.G. (Seng, 1997).

Píseň *Things Done Changed* z debutového alba Notorious B.I.G. s názvem *Ready to Die* ukazuje spojitost mezi kriminalitou mladistvých a crackem. Notorious B.I.G. se při tvorbě skladby inspiroval vlastní minulostí, kdy prodával crack. Vnímá, že s nástupem 90. let stoupá násilí v ulicích, kde vyrůstal, a jejich obyvatelé nejsou v bezpečí. Notorious B.I.G. touto skladbou dává najevo, že má díky hudbě jiné plány do života a už se nechce vracet k trestné činnosti. Zároveň však přiznává, že kdyby nebyl rapperem, dál by pravděpodobně prodával crack: „*If I wasn't in the rap game, I'd probably have a ki, knee-deep in the crack game.*“ (Bogazianos, 2012)

Shapiro (1999) uvádí, že také umělci jako Tupac nebo Snoop Dogg měli zkušenosti s prodejem cracku. Podobně jako Notorious B.I.G. se rapper Eazy-E při psaní textu skladby *Dope Man* inspiroval vlastní minulostí – jím založená nahrávací společnost Ruthless Records byla zpočátku financována z peněz získaných prodejem drog. Přesto, že se řada rapperů zapojila do prodeje drog a násilí, jen pár z nich se potýkalo s drogovou závislostí. Většina pohlížela na závislé osoby jako na osoby, které nemají nad svým životem kontrolu a nemají vůli s užíváním drog přestat. Skladba *Dope Man* od N.W.A pojednává o drsné realitě prodeje cracku z pohledu drogového dealera. *Dope Man* je varováním před užíváním drog a ukazuje moc, kterou drogoví dealéři mají nad životem závislých. Zároveň negativně vyobrazuje závislého člověka jako někoho, kdo tvrdí, že nemá s užíváním problém, ale páchá kvůli němu trestnou činnost.

Zatímco v 80. letech hip-hopu dominoval kokain a crack, v 90. letech mu dominovala marihuana. Televizní stanice MTV začala vysílat pořady věnované hip-hopu a představovala v nich nové tváře žánru. Hip-hop se stával rozrůstající se platformou, kde se umělci mohli vyjádřit k politické a sociální situaci. V roce 1991 vydala gangsta rap skupina Cypress Hill stejnojmenné debutové album, jejímž motivem na titulní obálce byla lebka zdobená konopným listem. Tématem skladeb bylo kouření marihuany, vražda a nenávisť k policii. To inspirovalo další umělce k tvorbě skladeb s podobnou tematikou. S vydáním alba *The Chronic* od Dr. Dre se nová tvář hip-hopu rozšířila celosvětově a započala kariéru

nejznámějšího propagátora marihuany, Snoop Dogga. O dvacet let později se na scéně objevuje rapper Lil Wayne se skladbou *Kush*, která oslavuje užívání marihuany. Rapper Kid Cudi mění tvář marihuanové kultury v hip-hopu, kdy se ve své skladbě *Day 'n' Nite* označuje jako „lonely stoner“ - „osamělý hulič“. Kid Cudi je jedním z prvních průkopníků subžánru emo rap, jehož nejznámějšími představiteli jsou později Lil Peep, Juice Wrld nebo XXXTentacion (Pappalardo, 2023).

Další drogou často zmiňovanou v hip-hopových písních je extáze neboli MDMA, v textech označovaná pod názvy „X“, „XTC“ nebo „molly“. Ve skladbách se o extázi umělci zmiňují v souvislosti s hédonistickým životem plným divokých večírků, peněz a nezávazného sexu. Příkladem může být například skladba *In da Club*, kterou v roce 2003 vydal rapper 50 Cent: „*You can find me in the club, bottle full of bub'. Look, mami, I got the X if you into takin' drugs. I'm into havin' sex, I ain't into makin' love.*“ (Diamond et al., 2006).

S nástupem milénia se ve světě hip-hopu začala objevovat nová návyková látka. Lean, známý také jako „purple drank“ nebo „sizzurp“, je droga připravovaná kombinací sirupu proti kašli na předpis s obsahem kodeinu a promethazinu a nealkoholického syceného nápoje (nejčastěji značky Sprite). Lean byl poprvé spojován se jménem DJ Screw, který drogu zpopularizoval prostřednictvím rapového stylu screw music. Screw music je charakterizován zpomalenými beaty, které napodobují efekty intoxikace leanem. V roce 2000 DJ Screw umírá na následky předávkování kodeinem. Dalším jménem spojeným se screw music se jejich závislost na leanu stává osudnou, včetně rappera Pimp C-ho nebo Big Moe v roce 2007. Navzdory úmrtím těchto umělců a nebezpečím užívání leanu se jiní rappeři ve svých textech k droze pozitivně vyjadřují. Příkladem může být skladba *Me and My Drank*, kterou v roce 2008 vydal Lil Wayne: „*Sippin on some drink the color purple like sili. Really they say I should chill before it kills me.*“. Ten byl v roce 2013 hospitalizován kvůli epileptickým záchvatům spojeným s nadměrným užíváním leanu společně s jinými návykovými látkami (Hart et al., 2014).

Stickle (2021) analyzoval obsah textů 25 nejposlouchanějších rapových skladeb mezi lety 2006-2018, aby v nich zjistil četnost odkazů na nadměrné užívání alkoholu, nelegálních návykových látek a léků na předpis. Zjistil, že ze sledovaných 325 skladeb obsahovalo 72 % (n= 233) odkazy na jednu nebo více látek. Celkem tyto skladby obsahovaly 947 odkazů. Polovina těchto skladeb obsahovala odkazy na nelegální látky včetně marihuany (38 %), kokainu nebo cracku (17 %) či MDMA (6 %) nebo mimo jiné na výrobu a prodej drog (19 %). Zneužívání léků na předpis se objevilo ve 20 % těchto skladeb, mezi tyto léky patřily nejčastěji léky na nachlazení obsahující opioidy (13 %), opioidní analgetika (4 %) a řada dalších léčiv (např. Xanax nebo Adderall) (10 %). Roční trendy ukazují, že četnost textů obsahujících odkazy na alkohol klesá, v případě nelegálních látek je stabilní a u léků na předpis naopak stoupá. Zároveň sledujeme nárůst konzumace hudby především u mladé populace, nejpopulárnějším žánrem je rap.

Tkáč (2022) ve svém článku píše, že v posledních letech stoupá mezi mladou generací rapperů užívání anxiolytik, jako je benzodiazepin alprazolam (známý pod obchodním názvem Xanax) nebo Zoloft. Na tento problém upozornila smrt rappera Lil Peepa, který v roce 2017 zemřel na předávkování Xanaxem a fentanylem. Lil Peep se stal jedním z průkopníků druhé vlny žánru trap a hudební server Pitchfork Media ho označil za „budoucnost ema“. Svou závislost sdílel mezi fanoušky na sociálních sítích. Den před svojí

smrtí zveřejnil na platformě Instagram video, kde si sype do pusy bílé tabletky. Jeho posledními příspěvky byla fotka s popiskem „Až umřu, budete mě milovat“ a další fotka, kde má rapper na jazyku dvě tabletky Xanaxu. Skladby jeho debutového alba *Come Over When You're Sober, Pt. 1* pojednávají o užívání drog a sebevražedných myšlenkách. V písni *Drugz* se rapper doznává k užívání drog: „*Yeah, I do them drugs, I don't give a damn what you think. I got blood, I got mud, I got bud, I got drank. Only do it for the pain, it be messin' up my brain.*“

Zkušenosti s drogami mají i čeští rapperi. Kato v jednom z rozhovorů zavzpomínal na dobu, kdy s návykovými látkami začínal. Přiznal, že nejdříve začal s užíváním extáze a po dvou měsících jejího užívání začal s užíváním pervitinu, vyráběného z dnes už zakázaného léku proti kašli Solutan. Pervitin je v textech často uváděn jako droga, která dokáže zcela změnit život jeho uživatelů. Příkladem může být píseň *Du dolů* od Vladimíra 518 z roku 2004, kde autor přináší vhléd do života závislého člověka na ulici: „*Padám hloub, sám se svým průserem a moje felas na ulici obcházím vobloukem. Ptaj se, kde jsem – jsem pryč, sem dole, sem hloub.*“. Explicitnější popis drogové scény představil ve skladbě *Pervitin, Herák, Toluen & Pivo* rapper Hugo Toxxx: „*Pervitin, herák, toluen a tripy, smažky běhají ulicí skáčou jako Skippy. U mě v hoodu našli včera mrtvý tělo, někdo měl pech dostal trochu větší dělo.*“. Při natáčení videoklipu k této skladbě Hugo Toxxx sbíral rozhovory s osobami, kteří se kvůli své závislosti dostali na ulici. Ty daly za vznik dokumentu *Pena* (Havlík, 2020).

4. Studie užívání návykových látek v souvislosti s poslechem hudby provedené u účastníků tanečních akcí a příznivců elektronické hudby

S rozvojem technologií umožňujících produkovat elektronicky zpracovanou hudbu od 80. let, popularita akcí elektronické taneční hudby (EDM) po celém světě stále stoupá. Původně se EDM hrálo především na rave parties a v nočních klubech, které byly většinou undergroundové. Dnes se celosvětově pořádají obří EDM festivaly (mezi nejznámější patří *Tomorrowland* nebo *Ultra Miami Music Festival* a jiné), které patří mezi nejnavštěvovanější hudební festivaly vůbec. Na událostech EDM je časté užívání drog, zejména pak tanečních drog. Taneční drogy jsou nelegální stimulační a halucinogenní látky běžně užívané ke zvýraznění požitku z hudby a zlepšení nálady, jako je extáze (MDMA, Molly), kokain, LSD a ketamin. Mezi další užívané drogy jsou neustále se rozvíjející škála syntetických psychedelik a stimulujících designer drugs, jejichž prevalence podle výzkumů na EDM akcích stoupá. Publikum EDM akcí představuje populaci s vysokým rizikem pro předávkování se, nadměrnou konzumaci alkoholu a s nimi spojenými následky, jako jsou dopravní nehody nebo incidenty s velkým množstvím obětí a zraněných (Van Dyck et al., 2023).

Cílem studie Van Dyck et al. (2023) bylo zjistit užívání drog na EDM událostech a motivaci účastníků k navštívení těchto akcí. Využito bylo online dotazníkového šetření, které bylo propagováno placenou reklamou na sociálních sítích Facebook a Instagram. Reklama se ukazovala osobám, které si prohlížely nebo se zajímaly o EDM obsah. Pro zařazení do výzkumu se muselo jednat o osoby ve věku 18-34 let žijící v Belgii, které se účastnily nejméně šesti EDM akcí v posledních 12 měsících. Dotazník byl také zveřejněn v online skupinách, fórech a stránkách zaměřených na EDM obsah. Respondenti byli také rekrutováni offline v populárních nočních klubech a na EDM festivalech v Belgii.

Výzkumu se zúčastnilo celkem 1345 osob, z nichž většina byli svobodní (54,42 %) muži (69,44 %). Průměrný věk respondentů byl 22,63 roku. Většinou se jednalo o studenty (63,35 %), 26,54 % osob bylo zaměstnáno na hlavní pracovní poměr a 6,84 % na poloviční úvazek. 80 % respondentů mělo vysokoškolské vzdělání (bakalářský a magisterský titul). Respondenti se v průměru zúčastnili 20,21 EDM akcí během posledních 12 měsíců. Celkem 96 % z nich navštívilo alespoň jeden festival, rave nebo party pořádanou ve venkovních prostorách, 90,18 % alespoň jeden noční klub, 92,71 % alespoň jeden bar/hospodu, 85,35 % alespoň jeden večírek a 28,18 % nelegální festival, party pořádanou venku nebo rave party (Van Dyck et al., 2023).

Ze všech dotázaných užilo v posledních 12 měsících 96,43 % alkohol a 64,24 % nelegální látky. Z nelegálních látek respondenti nejčastěji užili marihuanu (59,03 %), dále extázi (33,01 %), kokain (24,01 %) a ketamin (16,21 %). Z hlediska místa, kde byly tyto látky užity, se objevily u jednotlivých látek rozdíly: halucinogenní houby a konopí byly většinou užity v domácím prostředí; alkohol především v baru nebo hospodě; amfetaminy, extáze a ketamin v nočních klubech a také na festivalech, venkovních a rave parties; další syntetické halucinogeny byly primárně užity taktéž na festivalech a venkovních či rave parties; kokain pak v nočních klubech a domácím prostředí; LSD nejčastěji na festivalech,

venkovních a rave parties a v domácím prostředí; poppers (nitráty) mimo jiné také v nočních klubech. Z hlediska motivů k navštívení EDM akcí výzkum ukázal rozdíly mezi uživateli návykových látek a osob tyto látky neužívající (kromě alkoholu). Motivy jako jsou „tanec“, „prozkoumání vlastní mysli“, „vzrušení“, „únik z běžného života“, „pití alkoholu“ a „užití drog“ byly u uživatelů v porovnání mnohem silnější (Van Dyck et al., 2023).

Kubů et al. (2006) provedl mezi lety 2000 a 2003 v České republice dvě dotazníková šetření zabývající se problematikou užívání návykových látek mezi příznivci elektronické taneční hudby. Výzkum z roku 2003 byl proveden na sebenominovaném vzorku příznivců taneční hudby, který byl rekrutován prostřednictvím inzerce v médiích zaměřených na taneční scénu. Sběr dat probíhal prostřednictvím online dotazníkového formuláře a formulářů v tištěné podobě. Online formulář byl zveřejněn v tištěných médiích pomocí krátkých zpráv v rubrice novinek a dále byl propagován za použití reklamních bannerů zobrazovaných na českých webových stránkách zaměřených na mladé lidi a zábavu. Rozhlasové stanice zaměřené na příznivce elektronické taneční hudby (Rádio 1, Expres rádio, Český rozhlas 6) opakovaně zařadily do vysílání informací o probíhajícím sběru dat společně s odkazem na dotazník (Kubů et al., 2006).

Sběr dat prostřednictvím tištěného dotazníku probíhal na letních festivalech taneční hudby s návštěvností vyšší než 5000 účastníků. Takto byla posbírána data od celkem 188 návštěvníků. Výzkumu se celkem zúčastnilo 1652 osob, z nichž 63 % tvořili muži s průměrným věkem 21,8 roku. Průměrný věk žen byl 20,3 roku, 98 % respondentů spadalo do věkové kategorie 15-30 let. Nejvyšším dosaženým vzděláním většiny respondentů bylo střední s maturitou (51,3 %), zároveň nejvíce zastoupenou skupinou byli pracující (41,8 %) a studenti středních (34,3 %) a vysokých škol (18,9 %). Nejoblíbenějším žánrem elektronické hudby bylo techno (61,8 %), poté následoval drum and bass (41,1 %), house (32,6 %), trance/progressive (31,2 %), hip-hop/R&B (16,9 %), reggae (12,1 %) a UK garage (5,1 %) (Kubů et al., 2006).

Mezi lety 2000-2003 vzrostla celoživotní prevalence u všech sledovaných drog. Největší nárůst byl zaznamenán u nitrátů (+ 24 procentních bodů), extáze (+ 13 procentních bodů) a alkoholu (+ 11 procentních bodů), ale také u pervitinu (+ 7 procentních bodů). Mírný pokles byl naopak zaznamenán u LSD, GHB, heroinu a amfetaminů. Nejčastěji užitými látkami byli v obou letech alkohol a konopné látky. Kromě GHB vzrostla také míra akceptovatelnosti těchto látek. Největší nárůst byl pozorován u práškového kokainu (+ 19 procentních bodů), dále u cracku (+ 13 procentních bodů), nitrátů (+ 12 procentních bodů) a rozpouštědel (+ 11 procentních bodů) (Kubů et al., 2006).

V otázce rizikovosti jednotlivých látek měli respondenti nejvíce obav z finančních problémů spojených s užíváním tabáku. Největší obavy ze změn nálad a s problémy v mezilidských vztazích měli respondenti z konzumace pervitinu. Co se týče problémů s pamětí a problémů v zaměstnání a při studiu, respondenti se nejvíce obávali užívání konopí. Největší procento respondentů (32 %) uvedlo, že chce přestat s kouřením tabáku, naopak nejvíce by chtěli pokračovat v užívání konopí (26 %). Výsledky také odhalily některá problematická témata týkající se řízení vozidla pod vlivem: 47 % dotázaných někdy v životě řídilo za volantem pod vlivem alkoholu nebo jiné návykové látky, 79 % někdy sedělo na místě spolujezdce v autě řízeném osobou pod vlivem a 6 % někdy havarovalo pod vlivem omamných látek. Přesto, že pouze 3,4 % respondentů uvedlo, že v posledním roce

užilo drogu nitrožilně, více než polovina má v okolí známého, o kterém ví, že drogu tímto způsobem užívá a zároveň ho viděla si drogu takto aplikovat. Výzkum dokonce odhalil, že u respondentů, kteří někdy užili anabolika, roste pravděpodobnost, že začnou s nitrožilním užitím drog (Kubů et al., 2006).

Relativně novou odnoží elektronické taneční hudby je psychedelický trance, který spojuje individuální zážitek s kolektivním zážitkem pomocí tance. Jedná se o techno hudbu s širokou škálou psychedelických zvuků, šumů a samplů prolínajících se jednotlivými skladbami, některé z nich dokonce dokážou osoby uvést do transu. Kromě sluchového zážitku se na psycho trance parties objevují vizuální stimuly – dekorace s až bizarními vzory obsahujícími symboly. Typickými motivy jsou vesmír, zvířata, fantasy světy nebo mandaly, které jsou doprovázené video projekcemi. Vizuální aspekt parties má připomínat zrakové halucinace způsobené intoxikací halucinogeny. Open-air festivaly se konají na plážích či v horách nebo v lese. Jejich název reflektuje mystický zážitek, propojení s ostatními lidmi a samotným vesmírem. Podle studií zabývajících se psychedelickými trance parties jsou zde halucinogeny (především LSD a psilocybinové houby) nejčastěji užívanými drogami. Kajanová & Mrhálek (2019) provedli sérii polostrukturovaných rozhovorů s českými účastníky psychedelických trance parties, kteří byli zároveň součástí psychedelické trance subkultury. Celkem se výzkumu zúčastnilo 11 osob získaných metodou sněhové koule. Další data byla získána metodou pozorování a analýzou českých a zahraničních stránek zabývajících se psychedelickou trance komunitou.

Užívání drog, jež je běžnou součástí psytrance subkultury, a preference specifických druhů drog (LSD, MDMA a další) odděluje tuto subkulturu od dalších tanečních subkultur. Drogy jsou v ní striktně rozděleny na tolerované a netolerované drogy. Mezi tolerované drogy patří kanabinoidy (hašiš a marihuana), krystalická MDMA a halucinogeny. V psychedelické trance subkultuře jsou nejvíce preferovány halucinogeny (především LSD), což může být spatřeno již u předchůdců subkultury – hippie kultury a Goa (žánr trance hudby, který vznikl v polovině 90. let v Indii). Ostatní tolerované látky, především stimulanty a MDMA, jsou členy užívány pro zábavu nebo delší bdělost. Netolerované látky jsou rozděleny do dvou skupin – opiáty (především heroin) a metamfetaminy. Respondenti tyto drogy označili za „tvrdé“ a „destruktivní“, a na rozdíl od tolerovaných drog je považovali za látky s vysokým závislostním potenciálem. Respondenti také uvedli dva hlavní důvody, proč tyto látky nejsou tolerovány: příznaky intoxikace se neshodují s tím, co by účastníci měli na parties zažívat – tanec, zábavu, pozitivní emoce a další; nitrožilní aplikace není na psytrance akcích povolena. Neexistuje však způsob, jak by se mělo jejich užívání na akcích zabránit (Kajanová & Mrhálek, 2019).

5. Praktická část

5.1 Cíle výzkumu

Cílem práce je zjistit prevalenci užívání návykových látek mezi posluchači, kteří preferují hudbu vybraného žánru. Tedy zda respondenti, kteří jsou fanoušky uvedených hudebních žánrů, užívají vybrané návykové látky a v jaké míře, případně který hudební žánr prokazuje nejvyšší míru užívání návykových látek. V případě, že někdy v životě užili taneční drogy v nočním podniku, je cílem také zjistit prevalenci užití těchto látek mezi jednotlivými žánry.

5.2 Výzkumné otázky

- a) Jaká je prevalence užívání návykových látek mezi respondenty?
- b) Jaká je četnost skóre CAGE v celém vzorku a mezi jednotlivými hudebními žánry?
- c) Jaká je prevalence užití tanečních drog v prostředí nočního klubu u jednotlivých žánrů?

5.3 Metody sběru dat

Pro získání dat bylo využito metody kvantitativního výzkumu ve formě online dotazníkového šetření. Výzkum má doplnit již stávající poznatky z oblasti zkoumání užívání návykových látek u posluchačů hudby, jehož výsledky mohou sloužit jako podklad k dalším výzkumům zabývajícím se tímto či podobným tématem. Kvantitativní přístup předpokládá, že pozorované aspekty jsou měřitelné či nějakým způsobem tříditelné, uspořádané. Kvantitativní přístup, narozdíl od přístupu kvalitativního, zkoumá předpokládané vztahy, ověřuje hypotézy a zkoumanou skutečností se nezabývá tak podrobně. Postup je předem naplánovaný projektem zkoumání a v průběhu sběru dat je neměnný. Kvantitativní přístup testuje validitu porozumění zkoumaného jevu (Reichel, 2009).

Dotazník byl vytvořen prostřednictvím platformy Microsoft Forms. Dotazník se skládal z 10 oddílů, z toho byl jeden věnován úvodu, jeden závěru a další se věnovaly demografickým údajům a vybraným návykovým látkám. V úvodu dotazníku se respondent seznámil s potřebnými informacemi k výzkumu, včetně údajů o autorovi, cílem výzkumu a kritérii pro zařazení do výzkumu. Respondentovi byly také poskytnuty informace o zachování anonymity a dobrovolnosti vyplnění dotazníku.

Část týkající se demografických údajů zkoumala pohlaví, věk, kraj bydliště, velikost místa bydliště podle počtu obyvatel, socioekonomický stav a současný čistý měsíční příjem respondentů. Věk vyšší než 18 let byl jedním z výběrových kritérií, tudíž respondenti, kteří odpověděli věk nižší než 18 let, nemohli pokračovat ve vyplňování dotazníku. Další část výzkumu se věnovala uvedení preferovaného hudebního žánru z vybrané nabídky žánrů, respondenti měli možnost pouze jedné odpovědi. Žánry byly vybrány na základě studie, která je řadila do kategorií „neutrální hudba“ a „drogová hudba“ vytvořených pro účely studie. Mezi „neutrální hudbu“ patřily žánry pop, rock, country, klasická hudba, folklor a latinská hudba. Pod „drogovou hudbu“ spadaly žánry elektronická hudba, techno, heavy metal, rap, R&B a reggae. Mezi užíváním návykových látek a poslechem „drogové hudby“ existují souvislosti (Motyka & Al-Imam, 2019).

Ostatní otázky se týkaly jednotlivých návykových látek, konkrétně alkoholu, tabákových výrobků včetně elektronických, marihuany, HHC, kratomu, kokainu, extáze, poppers a jiných tanečních drog (ketaminu, GHB a mefedronu), dále pervitinu, heroinu a jiných opioidů, LSD, lysohlávek, hašiše, psychoaktivních léků bez předpisu a těkavých látek. Znění otázek zaměřených na zjištění prevalence jejich užití vycházelo z Evropského modelového dotazníku (European model Questionnaire, EMQ). Do části týkající se alkoholu byly zahrnuty otázky ze screeningového dotazníku CAGE, který slouží k identifikaci problémového užívání alkoholu. Jeho název je odvozen z počátečních písmen anglicky dotazovaných oblastí: C (Cut): *Cítil jste někdy potřebu své pití snížit?*, A (Annoyed): *Jsou lidé ve vašem okolí podráždění a kritizují vaše pití?*, G (Guilt): *Měl jste někdy kvůli pití špatné pocity nebo pocity viny?*, E (Eye-opener): *Pil jste někdy alkohol ihned po ránu, abyste se uklidnil nebo se zbavil kocoviny?* (Malinovská et al., 2021). CAGE je určen spíše pro klinické účely, do dotazníku byl však zahrnut z důvodu jednoduchosti jeho vyhodnocení. V části o tanečních drogách respondenti odpovídali také na otázky týkající se užití těchto drog v prostředí nočního tanečního klubu a motivů pro jejich užití v tomto prostředí.

V závěru dotazníku mohli respondenti doplnit návykové látky neuvedené v dotazníku, které někdy v životě užili. Po vyplnění dotazníku byly respondentům, kteří se cítili být ohroženi závislostí, poskytnuty odkazy na případnou pomoc. Mezi odkazy byla uvedena Mapa pomoci – seznam kontaktů na služby poskytující léčbu, poradenství a prevenci v oblasti závislostí na území České republiky. Dále kontakt na Národní linku pro odvykání – bezplatnou linku pomoci nabízející poradenství pro závislé a jejich blízké a Online adiktologickou poradnu – online bezplatné a anonymní poradenství pro osoby ohrožené závislostí a jejich okolí či pro osoby, které se chtějí informovat o problematice závislostí.

Pro otestování proveditelnosti, srozumitelnosti a časové náročnosti dotazníku, byl před spuštěním sběru dat proveden pilotní výzkum na malém vzorku (pět osob). Na základě jeho vyhodnocení byl dotazník upraven a před spuštěním hlavního výzkumu byly získané odpovědi vyřazeny. Dotazník byl zveřejněn online na sociální síti Facebook. Sběr dat probíhal od října do listopadu 2023. Na Facebooku byl odkaz na vyplnění dotazníku sdílen ve třech veřejných a jedné uzavřené skupině sdružující fanoušky různých hudebních žánrů. V každém měsíci byl příspěvek obsahující odkaz na vyplnění dotazníku znovu zveřejněn.

5.4 Metody analýzy dat

Analýza dat byla provedena v listopadu 2023. Data z platformy Microsoft Forms byla převedena do programu Microsoft Excel, kde proběhla jejich analýza pomocí metod deskriptivní statistiky. Během analýzy byly vyřazeny odpovědi, které nesplňovaly podmínky pro zařazení do výzkumu. Těmito podmínkami byly věk nižší než 18 let a uvedení užití neexistující látky s názvem re Levin. Tato látka byla v dotazníku uvedena pro ověření validity odpovědí.

5.5 Výzkumný soubor

Výzkumný soubor tvořily dospělé osoby, které uvedly preferenci jednoho z předem vybraných hudebních žánrů a které v dotazníku neuvedly užití neexistující látky re Levin. Respondenti, kteří spadali do těchto kritérií, byli osloveni na sociální síti Facebook, konkrétně ve skupinách sdružujících fanoušky různých hudebních žánrů. Facebook je nejpoužívanější sociální síť na světě a na rozdíl od Instagramu obsahuje skupiny uživatelů,

kteřé sdílejí stejný zájem. Odesláním odpovědi respondenti souhlasili s podmínkami uvedenými v úvodní části dotazníku, včetně informace o dobrovolnosti vyplnění dotazníku.

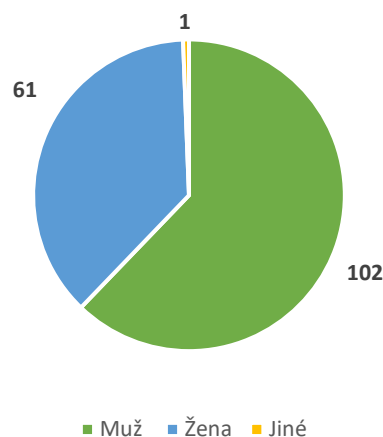
Výběr výzkumného souboru založený na dobrovolnosti je postaven na vybrání vhodných potenciálních účastníků autorem výzkumu a na následném souhlasu těchto osob se zúčastněním se výzkumu. Určitou formou výběru založeného na dobrovolnosti je tzv. samovýběr, který je dán způsobem distribuce podnětu, v tomto případě například dotazníku. Výběr na základě dostupnosti se využívá v případě, že je předmětem zkoumání populace, která není předem definovaná a je nutné provést náhodný výběr osob přímo na místě (Reichel, 2009).

Dotazník vyplnilo celkem 183 osob, z nichž výše uvedená kritéria pro vstup do výzkumu splnilo pouze 164 respondentů.

5.5.1 Charakteristika výzkumného souboru

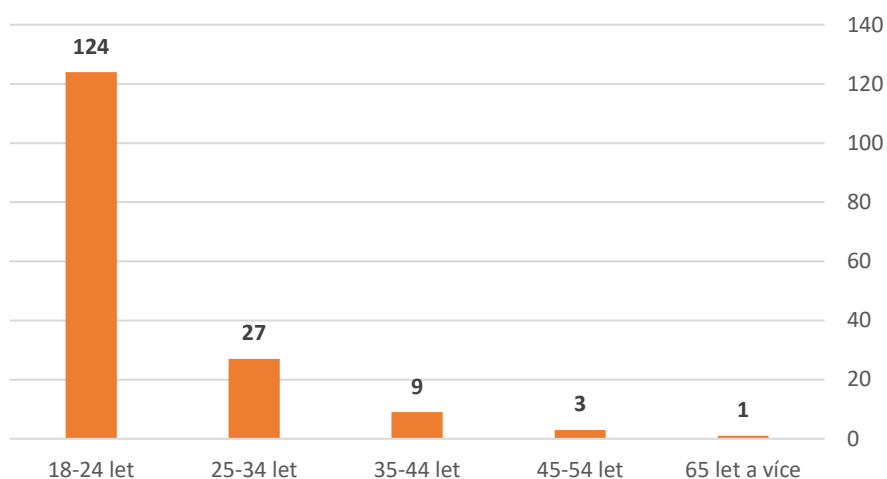
Výzkumu se zúčastnilo celkem 102 mužů a 61 žen, jedna osoba uvedla kategorii pohlaví „jiné“. Graf č. 1 ukazuje genderové složení souboru.

Graf 1: Genderové složení výzkumného souboru

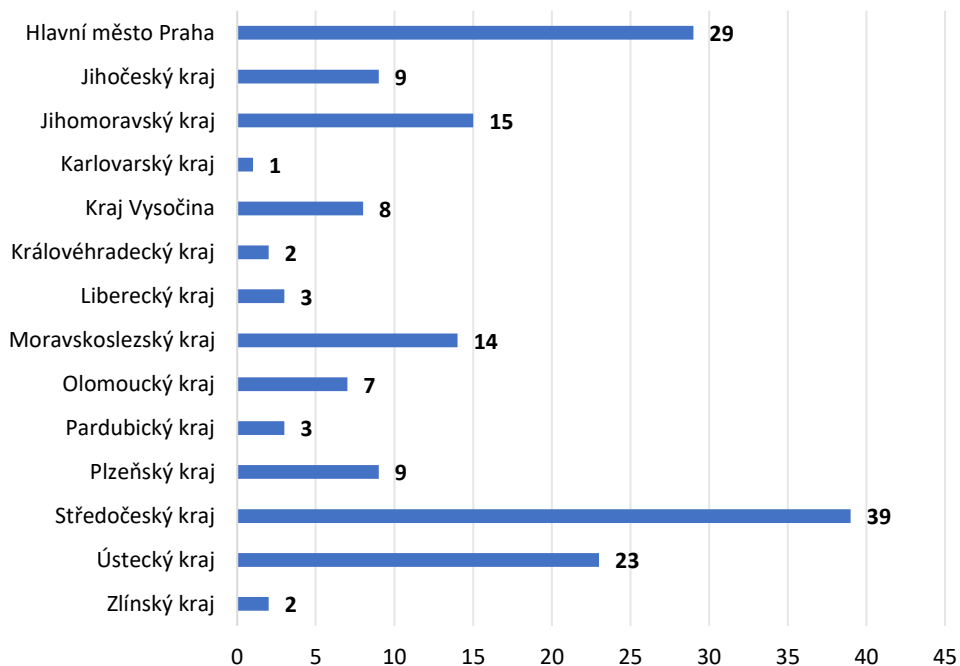
Otázka týkající se věku byla uzavřená. Respondenti byli zařazeni do věkových kategorií uvedených v grafu č. 2. Věková kategorie 18-24 let je nejvíce zastoupena, tvoří ji 124 osob (76 % respondentů). Jako druhá je nejvíce zastoupena věková kategorie 25-34 let, do které spadá 27 osob (16 % respondentů). Následuje věková kategorie 35-44 let s devíti osobami tvořící 5 % z celkového počtu, dále věková kategorie 45-54 let se 3 osobami (2 %) a nakonec věková kategorie 65 let a více s jedinou osobou (1 %).

Graf 2: Věkové zastoupení výzkumného souboru

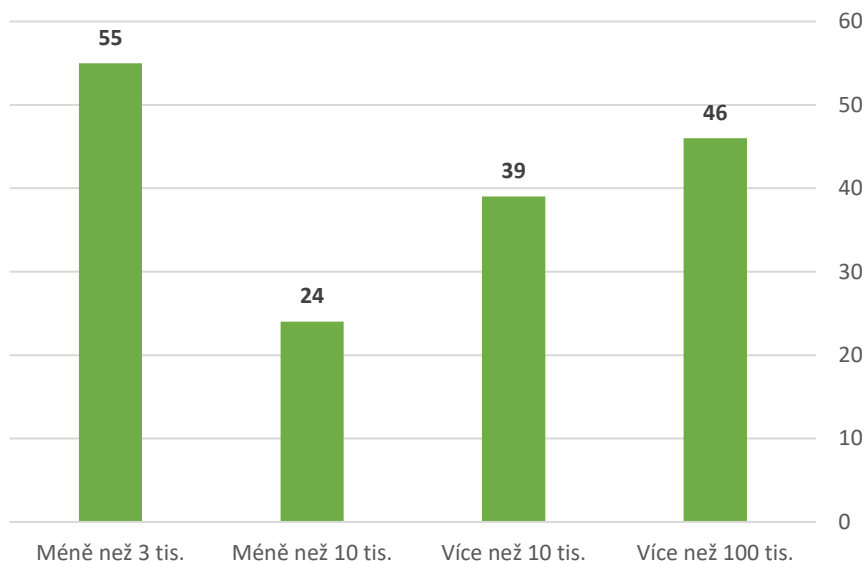
Respondenti byli také dotázáni na kraj, ve kterém bydlí. Nejvíce zastoupen byl Středočeský kraj s 39 respondenty (24 %), dále Hlavní město Praha s 29 osobami (18 %), Ústecký kraj s 23 osobami (14 %), Jihomoravský kraj s 15 respondenty (9 %) a Moravskoslezský kraj s 14 respondenty (9 %). Následuje kraj Jihočeský a Plzeňský s 9 osobami (5 %), kraj Vysočina s 8 respondenty (5 %) a Olomoucký kraj se 7 osobami (4 %). Nejméně zastoupeny byly kraj Pardubický a Liberecký shodně se 3 osobami (2 %), Královéhradecký a Zlínský kraj se dvěma osobami (1 %) a nakonec Karlovarský kraj s jednou osobou (1 %). Toto rozložení je znázorněno v grafu č. 3.

Graf 3: Zastoupení krajů ČR, ve kterých respondenti v současnosti bydlí

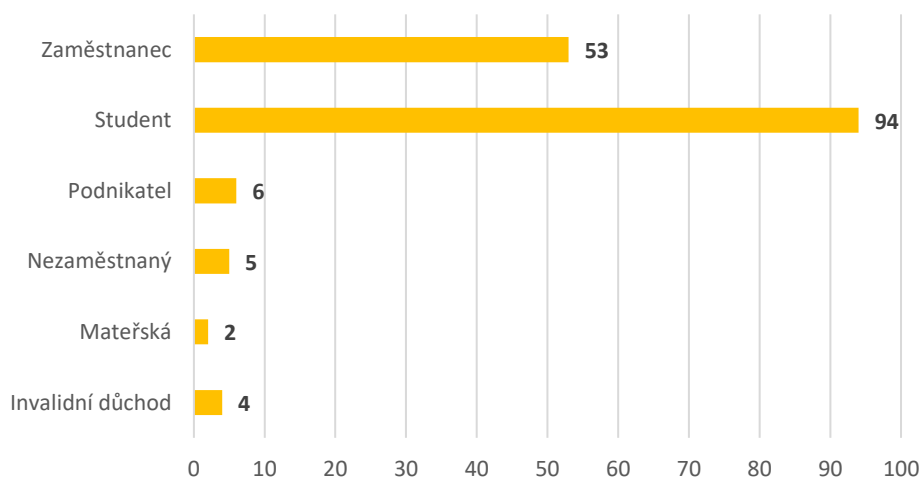
Respondenti byli také rozděleni podle velikosti místa bydliště do čtyř kategorií. Velikost sídla s méně než 3 000 obyvateli uvedl nejvyšší počet respondentů, konkrétně 55 osob (34 %). Druhou nejvíce zastoupenou kategorií bylo sídlo s více než 100 tisíci obyvateli, kterou uvedlo 46 respondentů (28 %). Sídlo s počtem obyvatel vyšším než 10 tisíc uvedlo 39 osob (24 %). Nejméně zastoupená byla velikost sídla s počtem obyvatel nižším než 10 tisíc objevující se u 24 respondentů (15 %).

Graf 4: Zastoupení velikosti sídla bydliště podle počtu jeho obyvatel

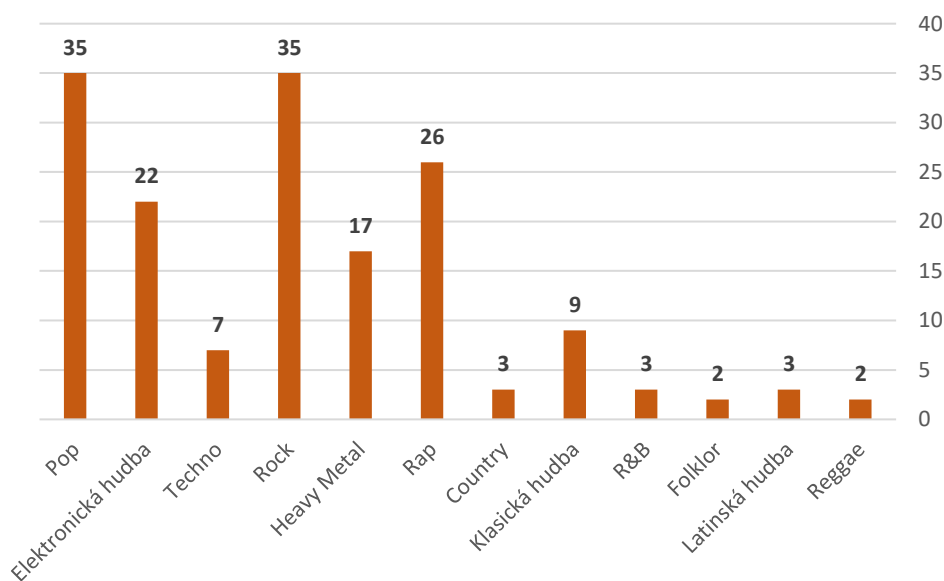
Dle socioekonomického statusu byli respondenti rozděleni do šesti skupin. Nejpočetnější skupinou byli studenti tvořící 57 % zkoumaného souboru s počtem 94 osob. Druhou nejpočetnější skupinou byli zaměstnanci s 53 osobami (32 %). Následovala skupina podnikatelů s 6 osobami (4 %), 5 osob v současné době nezaměstnaných (3 %) a 4 osoby v invalidním důchodu (2 %). Nejméně početnou skupinou byly osoby na mateřské dovolené s počtem dvou osob (1 %).

Graf 5: Socioekonomické rozložení respondentů

Před vyplňováním otázek týkající se návykových látek byli respondenti také dotázáni na preferenci hudebních žánrů, které byly předem vybrané. Otázka byla uzavřená, tudíž respondenti mohli zvolit pouze jednu odpověď. Shodný počet respondentů měly žánry pop a rock se 35 osobami (21 %), poté žánr rap s 26 osobami (16 %), elektronická hudba s 22 osobami (13 %) a heavy metal, který poslouchá 17 dotázaných (10 %). Následují posluchači klasické hudby s 9 osobami (5 %), žánru techno se 7 osobami (4 %) a dále žánrů country, R&B a latinská hudba shodně s 3 osobami (2 %). Nejméně zastoupené byly žánry folklor a reggae, každý z nich poslouchají dvě osoby (1 %).

Graf 6: Rozložení respondentů podle preferovaného žánru hudby

5.6 Etické aspekty

Etické aspekty byly ve výzkumu dodrženy několika způsoby. V příspěvku s odkazem na vyplnění dotazníku byly vždy uvedeny údaje o autorovi, účelu výzkumu, co se po potenciálních respondentech žádá, jejich právech a kritériích pro vstup do výzkumu. Tyto informace byly obsaženy také v úvodní části dotazníku. Respondenti byli informováni o anonymitě, dobrovolnosti a možnosti z výzkumu kdykoliv odstoupit před odesláním odpovědi. Odesláním odpovědi respondenti souhlasili se svojí účastí ve výzkumu, zpracováním získaných dat a jejich zveřejněním v závěrečné práci. Respondenti v odpovědích neuváděli žádné osobní údaje včetně své emailové adresy, tímto způsobem byla zajištěna jejich anonymita. V úvodní části dotazníku byl také uveden kontakt na autora výzkumu v případě, že by ho respondenti chtěli z jakéhokoliv důvodu kontaktovat. Provedení výzkumu bylo schváleno Etickou komisí pro posuzování studentských závěrečných prací Kliniky adiktologie 1. LF UK a VFN v Praze.

6. Výsledky

Výsledky výzkumu jsou rozděleny na dvě části. První část se věnuje prevalenci užívání návykových látek, tato část je dále rozdělena na další části podle jednotlivých druhů látek. Tato část se zároveň zabývá četností problémového užívání alkoholu u respondentů. K určení míry problémového užívání těchto látek bylo využito screeningového dotazníku CAGE. Prevalence užívání návykových látek jsou rozděleny podle jednotlivých hudebních žánrů, které respondenti označili jako preferované. Druhá část se věnuje prevalenci užívání tanečních drog u respondentů a zkoumá, zda tyto látky užíli v prostředí nočního tanečního klubu. Zároveň se zaměřuje na motivaci respondentů k užití tanečních drog v tomto prostředí.

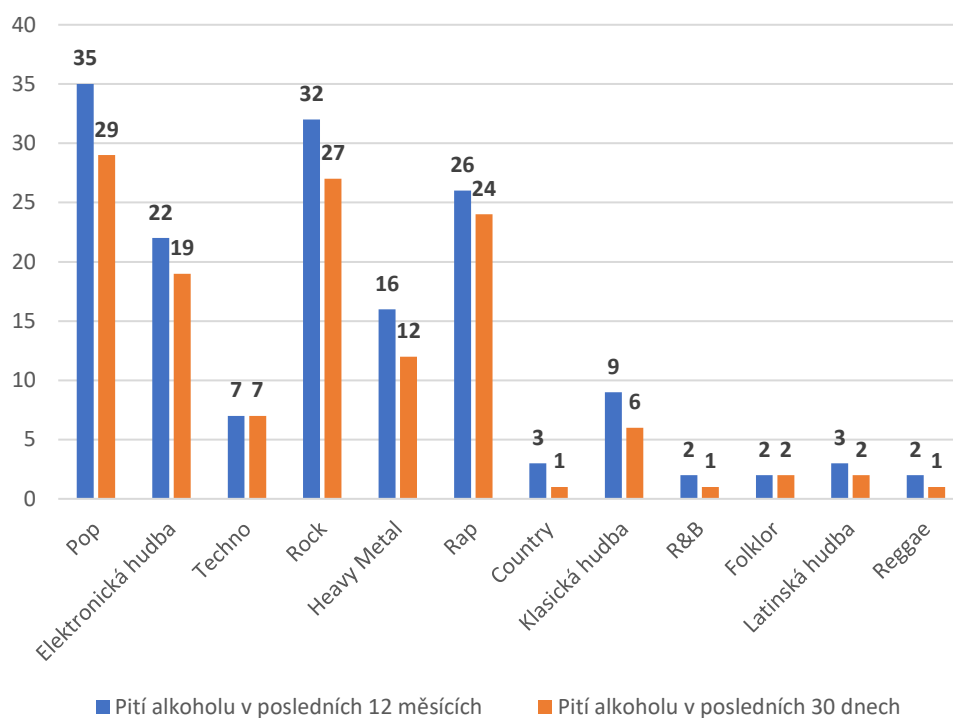
6.1 Prevalence užívání návykových látek u jednotlivých hudebních žánrů

Na celoživotní prevalenci užití návykových látek odpovídal celý výzkumný soubor (164), na další otázky týkající se užití v posledních 12 měsících nebo 30 dnech odpovídal soubor, který v předchozí otázce uvedl zkušenost s užitím dané látky. Údaje v tomto případě nevychází ze základu 164 respondentů. To ovšem neplatí u alkoholu, tabáku a elektronických tabákových výrobků, kde není uvedena otázka na celoživotní prevalenci. V otázce četnosti užití v posledních 30 dnech však údaje nevychází ze základu 164 respondentů, nýbrž ze základu souboru respondentů, kteří užíli tyto látky v posledních 30 dnech. Dále jsou četnosti užití návykových látek rozděleny mezi jednotlivými respondenty na základě hudebních žánrů, které respondenti uvedli jako preferované.

6.1.1 Alkohol

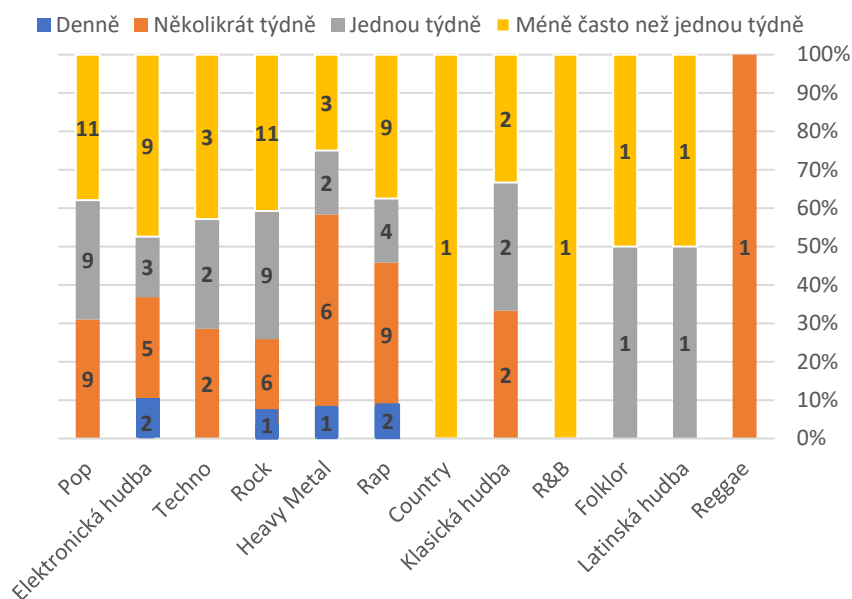
První zkoumanou látkou byl alkohol. Z celkového souboru 164 respondentů užílo alkohol v posledních 12 měsících 159 osob (97 %) a pouze 5 osob (3 %) alkohol neužílo. Co se týče užití alkoholu v posledních 30 dnech, 131 (80 %) osob alkohol v této době užílo a 33 osob (20 %) nikoliv. Následující graf ukazuje počet osob, které alkohol užíli v posledním roce a měsíci. Respondenti jsou zároveň rozděleni mezi jednotlivé hudební žánry. Z grafu vyplývá, že fanoušci všech žánrů užíli alkohol v posledních 12 měsících. Zároveň všichni fanoušci techna a folkloru užíli alkohol v posledních 30 dnech.

Graf 7: Prevalence užití alkoholu v posledním roce a měsíci mezi posluchači jednotlivých hudebních žánrů

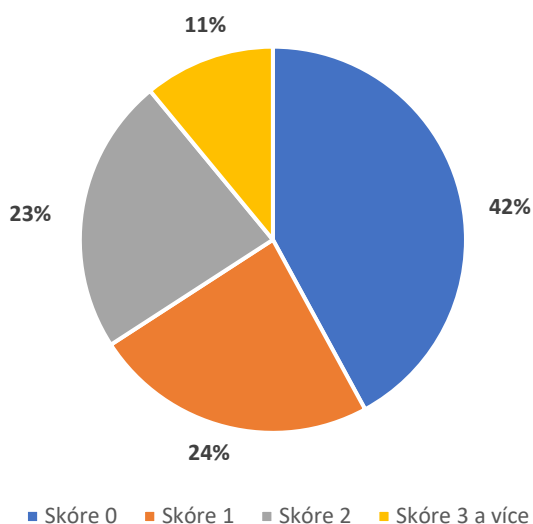
Graf č. 8 ukazuje četnost užití alkoholu v posledních 30 dnech u vzorku osob s prevalencí užití alkoholu v tomto období (131 osob), které jsou rozděleny mezi jednotlivé hudební žánry. Nejvíce osob alkohol užilo méně často než jednou týdně (52 osob, 32 %). Následují osoby, které alkohol užily několikrát týdně (40 osob, 24 %). Třetí nejčastější četností je užití jednou týdně (33 osob, 20 %). Nejméně početnou skupinu tvoří osoby, které alkohol v posledním měsíci užily denně (6 osob, 4 %), z nichž dvě osoby poslouchají elektronickou hudbu, další dvě osoby rap a zbývající dvě osoby žánr rock a heavy metal.

Graf 8: Četnost užití alkoholu v posledních 30 dnech mezi posluchači jednotlivých hudebních žánrů

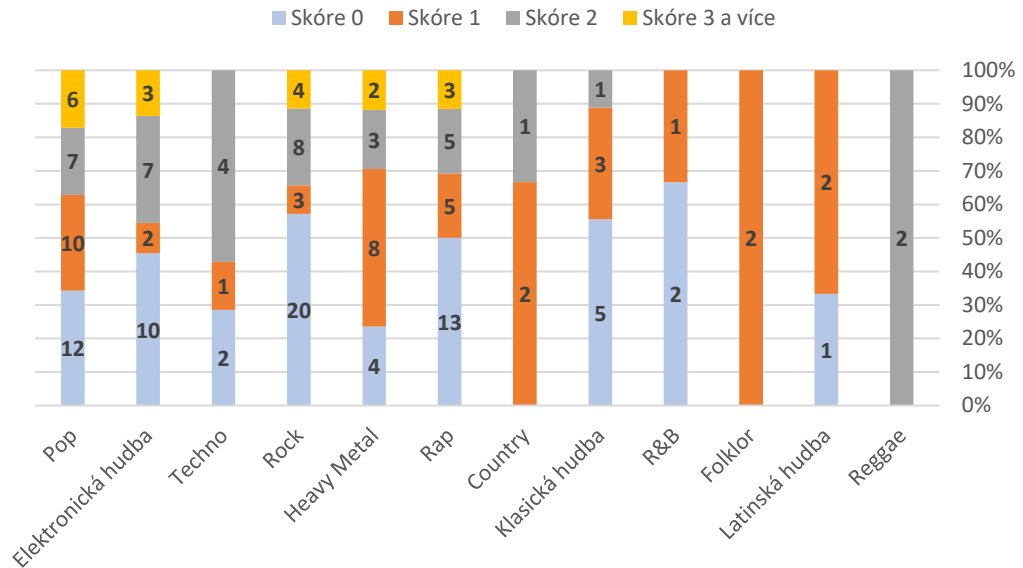
Následující graf představuje četnost skóre screeningového dotazníku CAGE ve vzorku všech zkoumaných osob (164). Nejvyššího skóre 3 a více, které představuje vysokou míru rizika závislosti na alkoholu, dosahuje nejmenší množství osob, konkrétně 18 (11 %). Osoby se skóre 2, představující pravděpodobnost přítomnosti závislosti, tvoří druhou nejméně početnou skupinu (38 osob, 23 %). Osob se skóre 1, které znamená ohrožení závislosti na alkoholu (rizikové pití), je celkem 39 (24 %). Nejvíce je osob se skóre 0, které nepředstavuje žádné riziko závislosti (69 osob, 42 %).

Graf 9: Četnost skóre CAGE ve výzkumném souboru

Graf č. 10 znázorňuje rozložení skóre CAGE mezi jednotlivými hudebními žánry. Nejvyšší počet osob, které dosáhly skóre 3 a více, byl u posluchačů popu (6 osob), dále rocku (4 osoby), elektronické hudby a rapu (u obou 3 osoby) a heavy metalu (2 osoby).

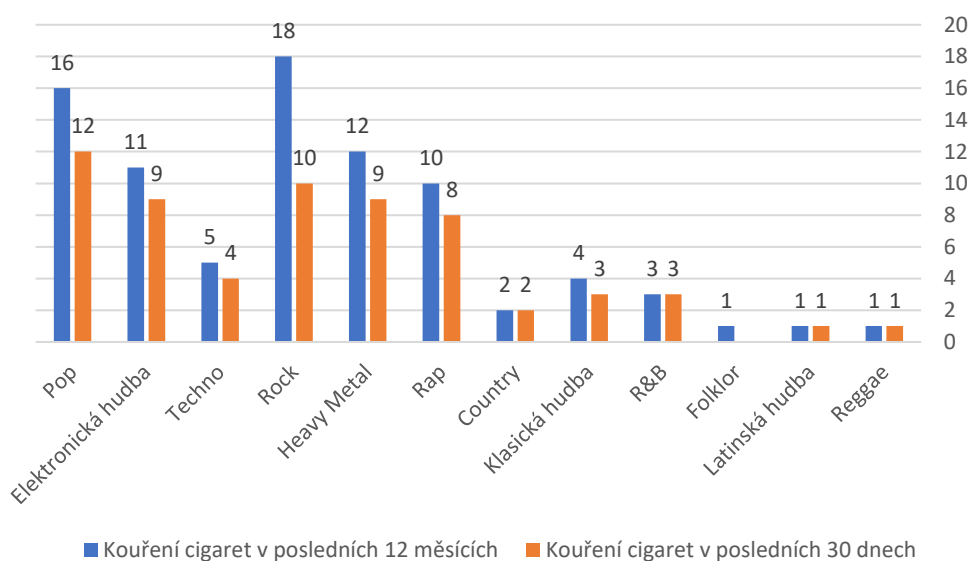
Graf 10: Četnost skóre CAGE mezi posluchači jednotlivých hudebních žánrů

6.1.2 Tabák

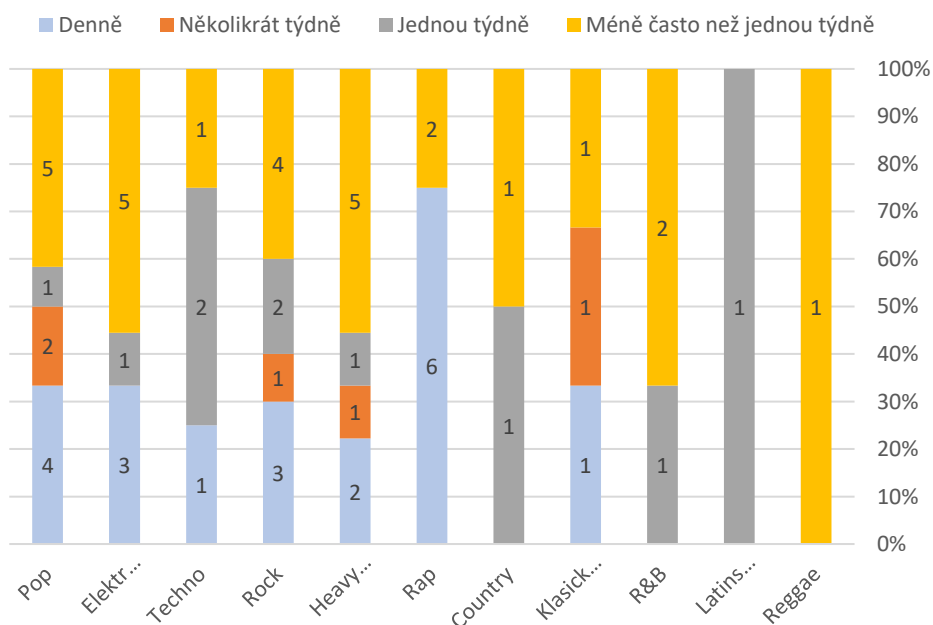
Druhou skupinou zkoumaných látek byly tabákové výrobky ve formě cigaret, doutníků, dýmek nebo vodních dýmek. Z celkového výzkumného souboru, čítajícím 164 osob, kouřilo 84 (51 %) respondentů cigarety v posledních 12 měsících, 80 osob (49 %) tyto tabákové výrobky neužilo. 62 osob (38 %) cigarety kouřilo v posledních 30 dnech a 102 respondentů (62 %) nikoliv. Následující graf představuje rozložení četností užití těchto tabákových výrobků v posledních 12 měsících a 30 dnech s rozdělením mezi jednotlivými hudebními žánry.

Graf 11: Prevalence užití tabákových výrobků v posledním roce a měsíci mezi posluchači jednotlivých hudebních žánrů

Četnost užití výše zmíněných tabákových výrobků v posledních 30 dnech u vzorku osob s prevalencí jejich užití v tomto období (62 osob) ukazuje graf č. 12. Četnosti jsou dále rozděleny mezi jednotlivé žánry. Největší skupinu tvoří osoby, které tabák užíly méně často než jednou týdně (27 osob, 44 %). Následují osoby, které tabák užíly denně (20 osob, 32 %). Mezi ně patří 6 fanoušků rapu, 4 fanoušci popu, 3 fanoušci rocku, 2 fanoušci heavy metalu, jeden fanoušek techna a jeden fanoušek klasické hudby. Třetí nejčastější četností je užití jednou týdně (10 osob, 16 %). Nejméně početnou skupinu tvoří osoby, které tabák v posledním měsíci užíly několikrát týdně (5 osob, 8 %).

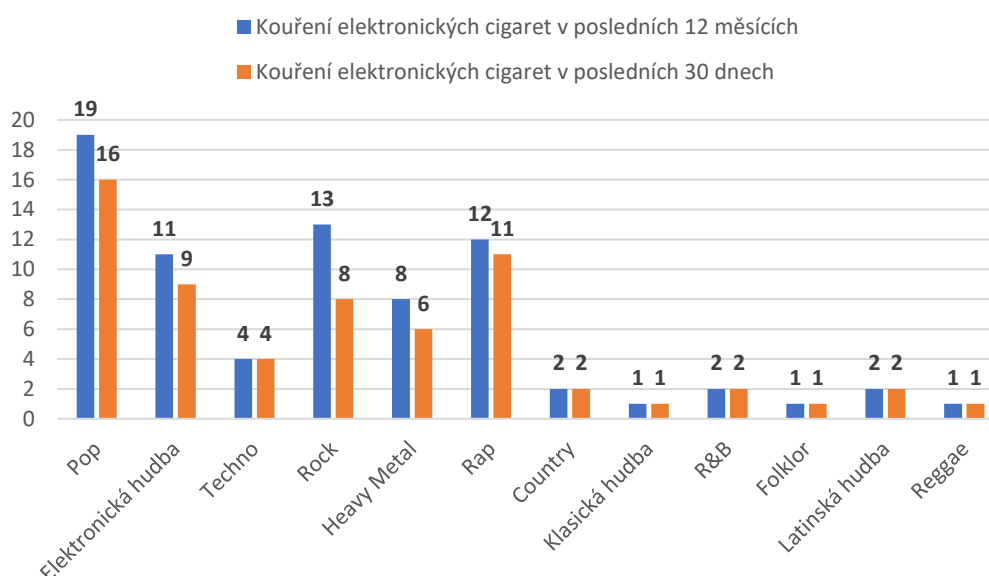
Graf 12: Četnost užití tabákových výrobků v posledních 30 dnech mezi posluchači jednotlivých hudebních žánrů

6.1.3 Elektronické tabákové výrobky

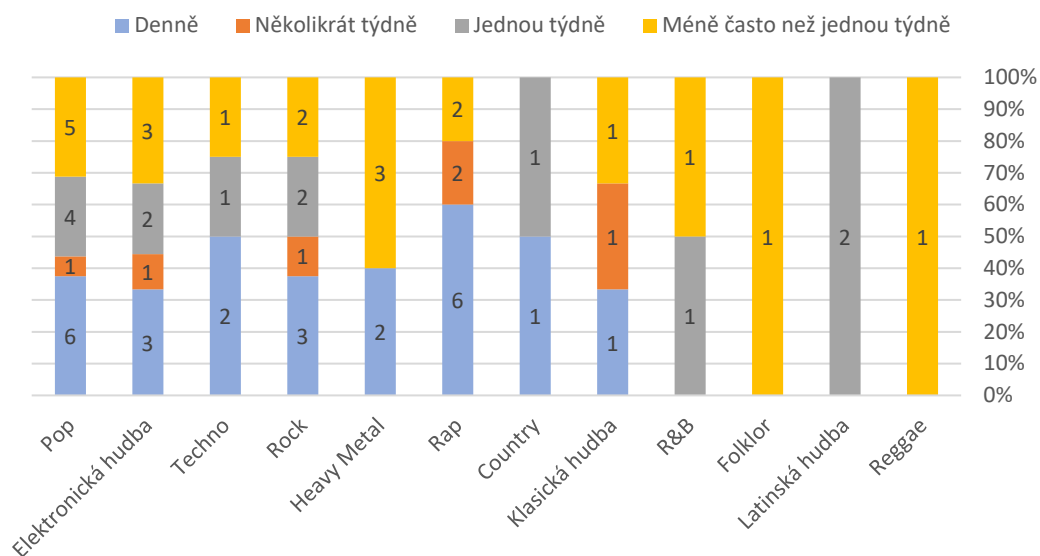
Tabákové výrobky byly dále ve výzkumu rozděleny na tabákové výrobky ve formě elektronických cigaret (vape, Elfbar, ...), zahřívánoho tabáku (IQOS, Glo, Ploom, ...), šňupacího tabáku a žvýkacího tabáku. U nich se, stejně jako u výše uvedených tabákových výrobků, zkoumala prevalence jejich užití mezi respondenty (164 osob) v posledních 12 měsících a 30 dnech. Z tohoto počtu jich v posledních 12 měsících užilo 76 osob (46 %) a 88 osob (54 %) nikoliv. V posledních 30 dnech tyto tabákové výrobky užilo 63 osob (38 %) a 101 osob (62 %) je v této době neužilo. Stejný počet osob, které užily ročně a měsíčně, se objevil u žánrů techno, country, klasická hudba, R&B, folklór, latinská hudba a reggae.

Graf 13: Prevalence užití elektronických a jiných tabákových výrobků v posledním roce a měsíci mezi posluchači jednotlivých hudebních žánrů

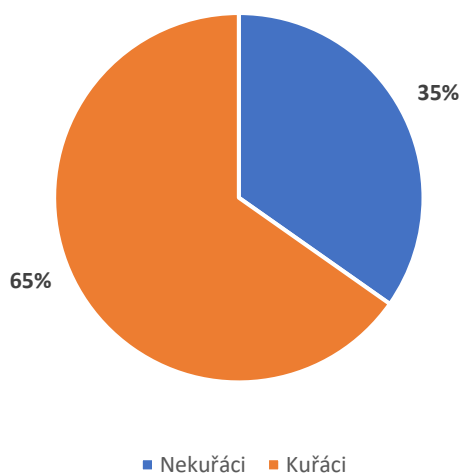
Četnosti užití těchto tabákových výrobků v posledních 30 dnech mezi jednotlivými žánry ukazuje graf č. 14. Zkoumaný vzorek v tomto případě představuje 63 osob. Nejvíce zastoupenou skupinou jsou osoby užívající tyto výrobky denně, kam patří 24 osob (38 %). Z hlediska žánrů sem patří 6 osob poslouchajících pop a 6 osob poslouchajících rap, 6 osob poslouchajících elektronickou hudbu a rock, 4 osoby poslouchající techno a heavy metal a 2 osoby poslouchající country a klasickou hudbu. Následuje skupina osob, které je užívají méně často než jednou týdně (20 osob, 32 %). Dále je jí skupina osob, které je užívají jednou týdně (13 osob, 21 %) a nakonec osoby, které užívají tyto tabákové výrobky několikrát týdně (6 osob, 10 %).

Graf 14: Četnost užití elektronických a jiných tabákových výrobků v posledních 30 dnech mezi posluchači jednotlivých hudebních žánrů

Analýzou dat bylo zjištěno, že 107 osob (65 %) jsou v současnosti kuřáci a 57 osob (35 %) nekuřáci. Počet kuřáků významně převyšuje počet nekuřáků, ve vzorku je jich více než polovina. Tuto skutečnost představuje graf č. 15.

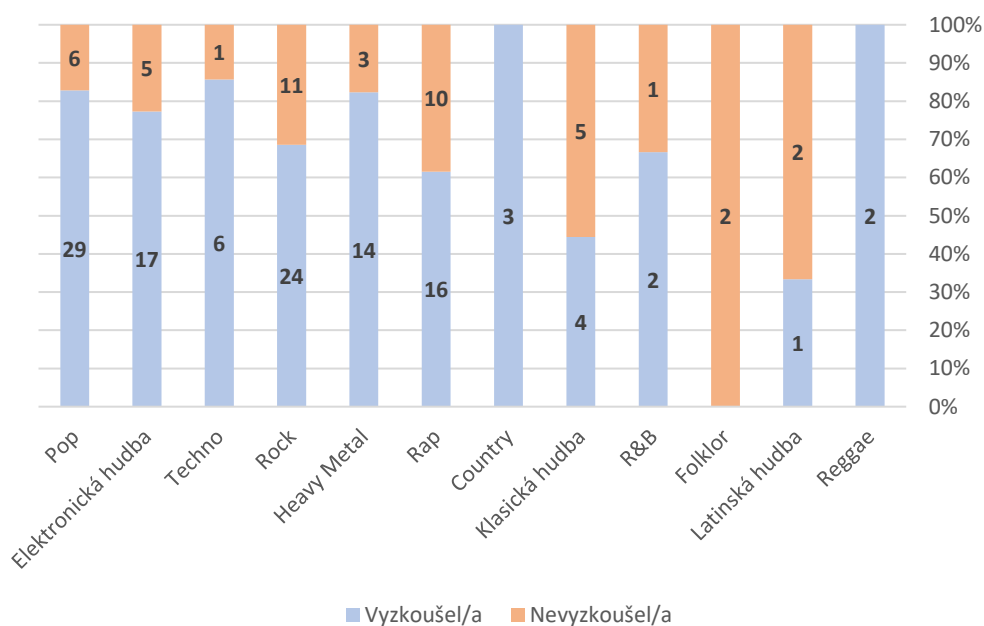
Graf 15: Prevalence kouření v současnosti ve výzkumném souboru

6.1.4 Marihuana

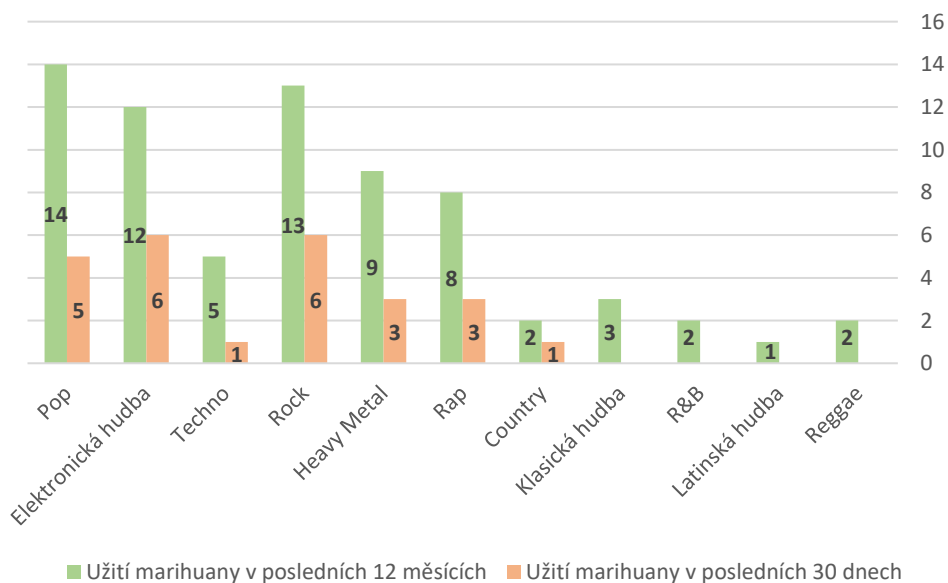
Celoživotní zkušenost s užitím marihuany má 72 % z celkového souboru 164 osob, tudíž 118 osob. 28 % naopak marihuanu nikdy neužilo, jedná se o 46 osob. Rozložení osob, které užili a neužili marihuanu, mezi jednotlivými hudebními žánry ukazuje graf č. 16.

Graf 16: Celoživotní prevalence užití marihuany mezi posluchači jednotlivých hudebních žánrů

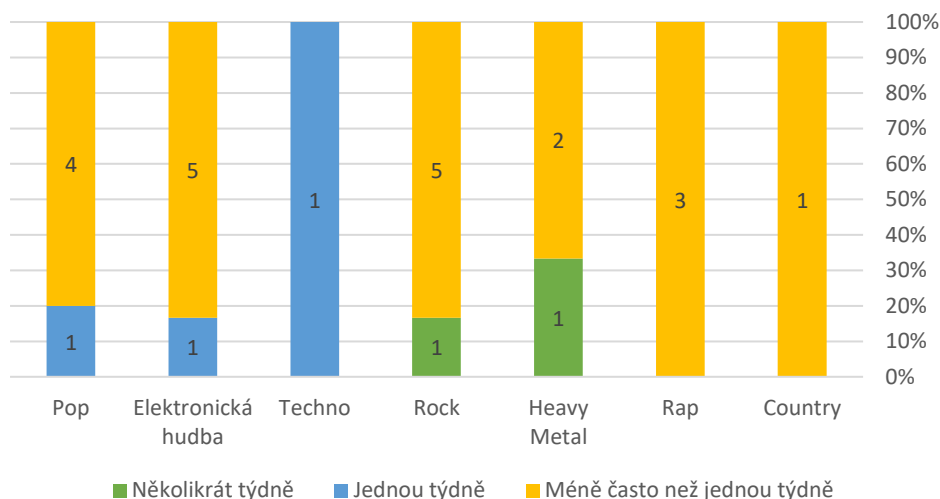
Následující graf představuje rozložení osob, které užily marihuanu ročně a měsíčně. Výsledky prevalence užití marihuany v posledních 12 měsících vychází ze souboru osob, které v předchozí otázce uvedly celoživotní zkušenost s marihuanou (118 osob). Osob, které uvedly užití marihuany v posledních 12 měsících je 71, marihuanu v posledním měsíci užilo 25 osob. Nejvíce osob, které uvedly užití v posledních 30 dnech, je u žánrů elektronická hudba a rock (u obou 6 osob) a dále pop (5 osob). Zbývají žánry heavy metal a rap (u obou 3 osoby) a žánry techno a country (u obou 1 osoba).

Graf 17: Prevalence užití marihuany v posledních 12 měsících a 30 dnech mezi posluchači jednotlivých hudebních žánrů

Níže uvedený graf č. 18 představuje rozložení četností užití marihuany v posledních 30 dnech mezi jednotlivými žánry (vzorek tvoří 25 osob). Dvě osoby uvedly užití několikrát týdně (fanoušek rocku a heavy metalu), tři osoby uvedly užití jednou týdně (fanoušek popu, elektronické hudby a techna) a 20 osob užití méně často než jednou týdně.

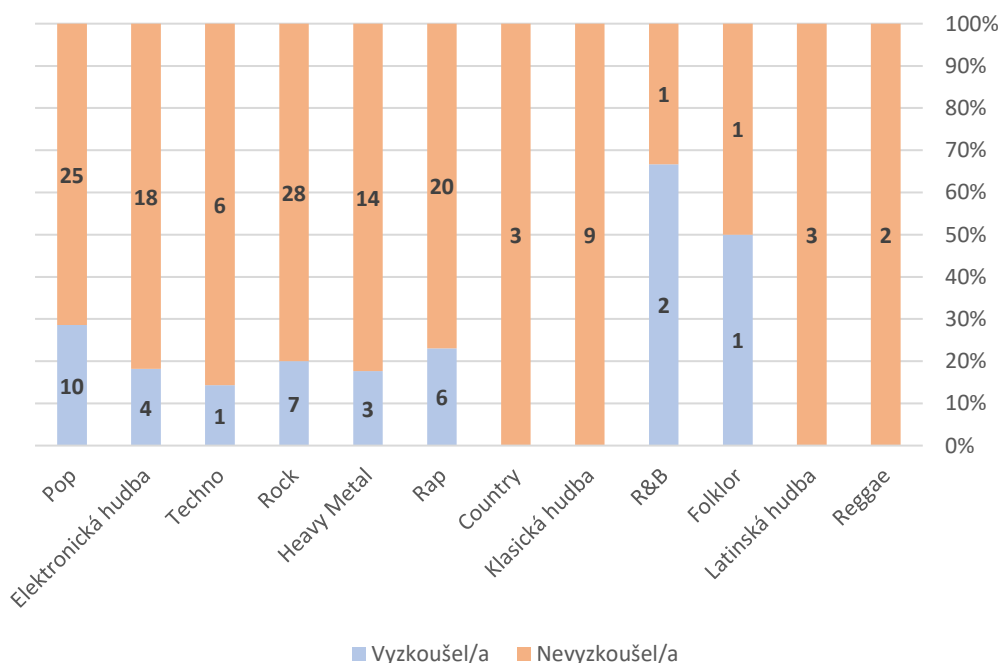
Graf 18: Četnost užití marihuany v posledních 30 dnech mezi posluchači jednotlivých hudebních žánrů

6.1.5 HHC

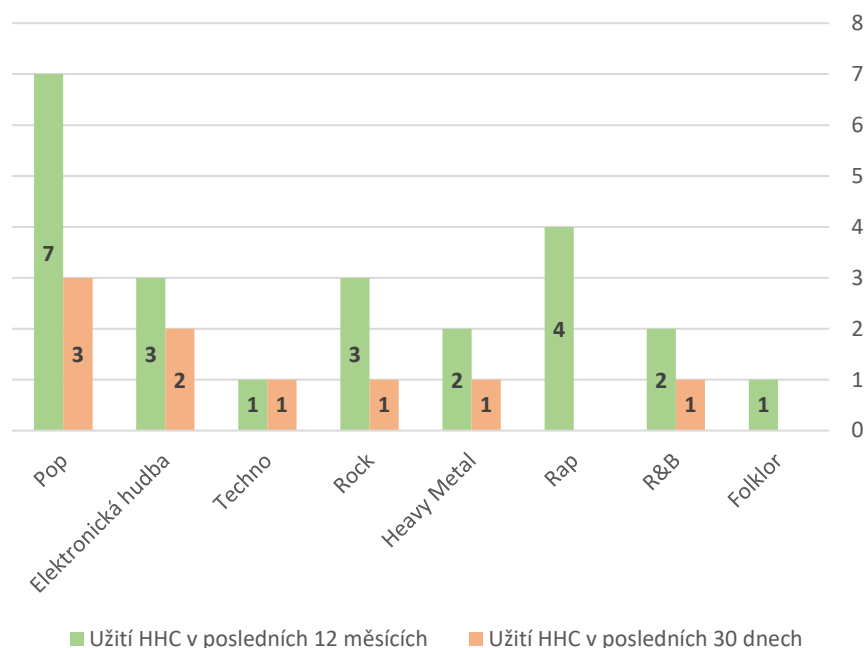
Z celkového výzkumného souboru užilo HHC během svého života 21 % respondentů, což odpovídá 34 osobám, zatímco jej nikdy neužilo 79 % (130 osob). Rozložení celoživotní prevalence u jednotlivých žánrů představuje následující graf č. 19.

Graf 19: Celoživotní prevalence užití HHC mezi posluchači jednotlivých hudebních žánrů

V případě užití HHC u vzorku osob s předchozí zkušeností s jejím užitím (34 osob) představuje následující graf č. 20 rozložení osob podle hudebních žánrů, které HHC užíly v posledních 12 měsících (23 osob) a v posledních 30 dnech (9 osob). Osoby, které uvedly užití v posledních 30 dnech, spadaly pod žánry pop (3 osoby), elektronická hudba (2 osoby), techno (1 osoba), rock (1 osoba), heavy metal (1 osoba) a R&B (1 osoba). Četnost užití v posledním měsíci byla u těchto osob následující: několikrát týdně HHC užíla jedna osoba spadající pod žánr pop, zbývajících 8 osob užílo HHC méně často než jednou týdně.

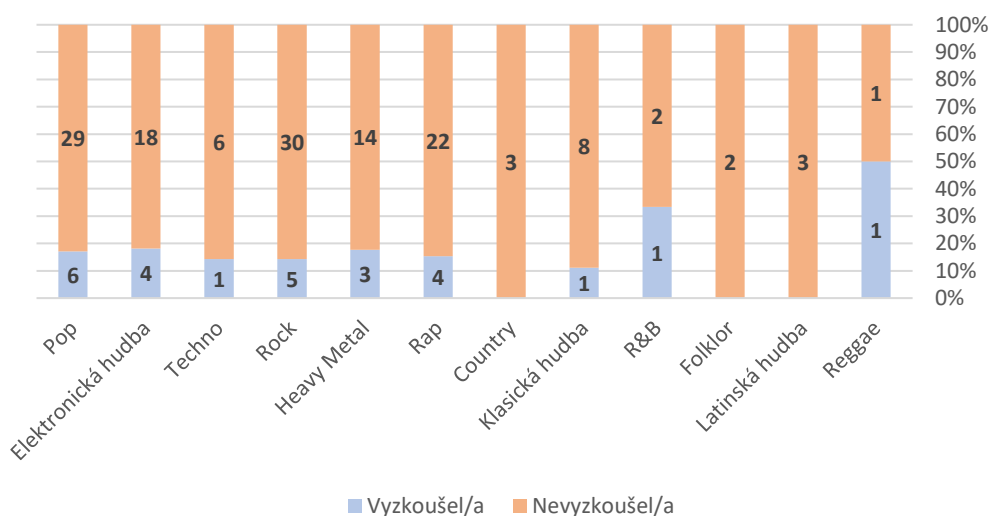
Graf 20: Prevalence užití HHC v posledních 12 měsících a 30 dnech mezi posluchači jednotlivých hudebních žánrů

6.1.6 Kratom

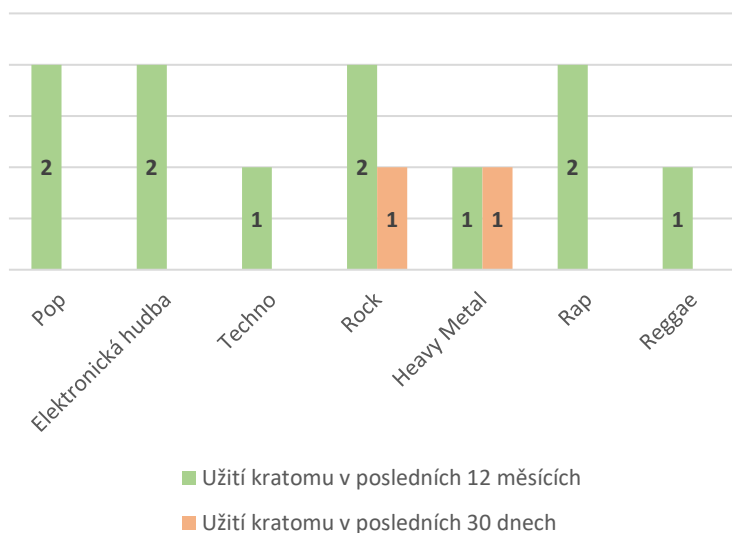
Z celkového výzkumného souboru 164 osob uvedlo celoživotní prevalenci užití kratomu 26 osob (16 %), 138 osob (84 %) kratom nikdy v životě nevyzkoušelo. Celoživotní prevalenci užití kratomu s rozdělením na jednotlivé hudební žánry představuje graf č. 21.

Graf 21: Celoživotní prevalence užití kratomu mezi posluchači jednotlivých hudebních žánrů

Z počtu 26 osob, které mají zkušenost s užitím kratomu, 11 osob (42 %) užilo kratom v posledních 12 měsících a pouze 2 osoby (8 %) v posledních 30 dnech. Osoby, které kratom užily v posledních 30 dnech, spadají do žánrů rock a heavy metal. Toto znázorňuje následující graf č. 22. Co se týče četnosti užití kratomu v posledních 30 dnech, fanoušek rocku jej užil méně často než jednou týdně a fanoušek heavy metalu několikrát týdně.

Graf 22: Prevalence užití kratomu v posledních 12 měsících a 30 dnech mezi posluchači jednotlivých hudebních žánrů

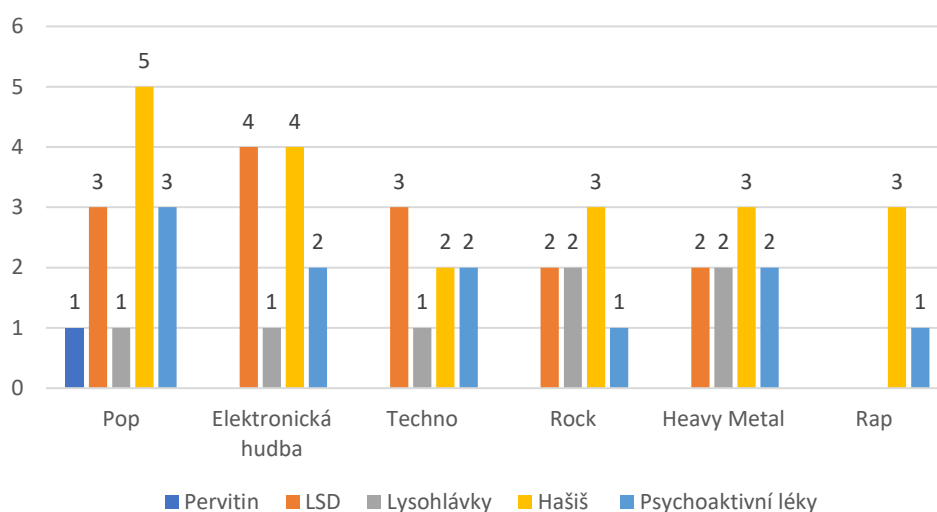
6.1.7 Ostatní návykové látky

Respondenti byli také dotázáni na celoživotní zkušenost s užitím následujících látek: pervitinu, LSD, lysohlávek, hašiše a psychoaktivních léků bez lékařského předpisu. Mezi nimi byly také zahrnuty heroin, jiné opioidy (buprenorfin, metadon) a těkavé látky. Všichni respondenti však uvedli, že tyto látky nikdy neužili. Z tohoto důvodu byly z výsledků

odstraněny. Ze stejného důvodu byly z výsledků také odstraněny žánry country, klasická hudba, R&B, folklór, latinská hudba a reggae.

Nejvíce respondentů uvedlo zkušenost s užitím hašiše (celkem 20 osob), z nichž 5 osob bylo posluchači popu, 4 osoby posluchači elektronické hudby, 6 osob posluchači rocku, techna a rapu a 2 osoby byly posluchači techna. Druhou nejčastěji užitou látkou bylo LSD (14 osob), následovaly psychoaktivní léky bez předpisu (11 osob) a nakonec lysohlávky (7 osob). Pouze jeden respondent uvedl zkušenost s užitím pervitinu, jednalo se o posluchače popu. Pop byl tak jediným žánrem, jehož posluchači uvedli užití všech těchto látek. Kromě žánru rap uvedli zkušenost s užitím zbývajících čtyř látek fanoušci elektronické hudby a žánrů techno, rock a heavy metal. Rozložení četností užití všech těchto látek mezi posluchači jednotlivých žánrů ilustruje graf č. 23.

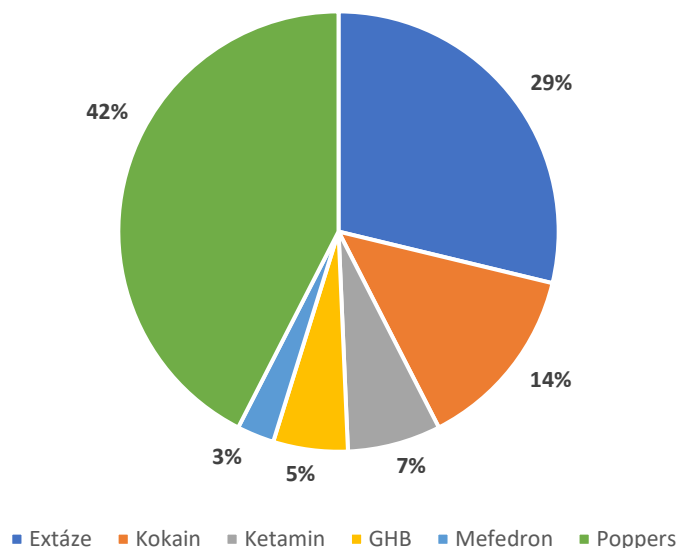
Graf 23: Celoživotní prevalence užití ostatních návykových látek mezi posluchači jednotlivých hudebních žánrů

6.2 Prevalence užívání tanečních drog u jednotlivých hudebních žánrů

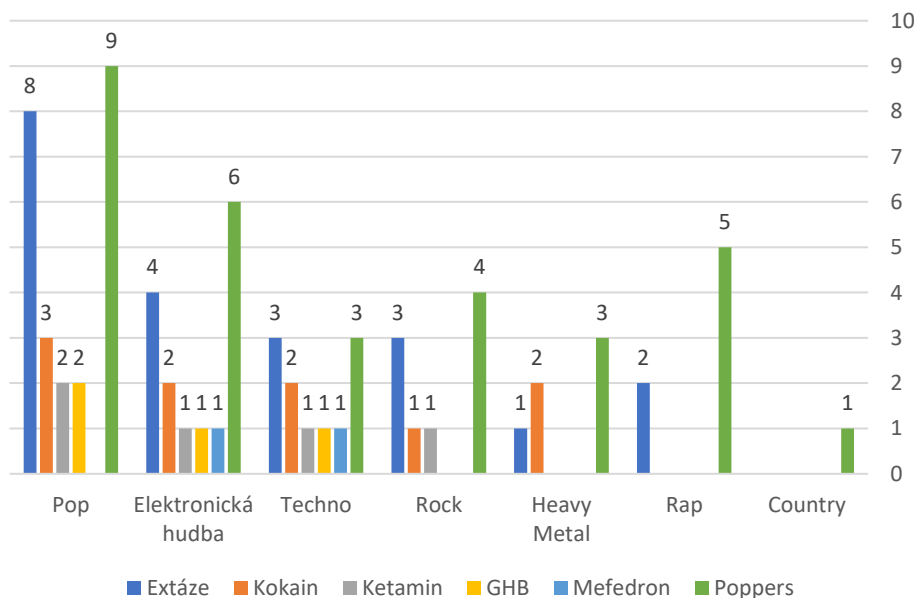
Další částí dotazníku byly otázky týkající se celoživotní prevalence užití tanečních drog. Za taneční drogy se označily následující látky: extáze, kokain, ketamin, GHB, mefedron a poppers. Z výzkumného souboru 164 osob 55 % z nich (91 osob) tyto látky nikdy v životě neužilo a 45 % (73 osob) tyto látky užilo. Graf č. 24 znázorňuje prevalenci užití jednotlivých látek v souboru osob, které tyto látky užilo (73 osob). Z grafu je zřejmé, že nejvíce osob má zkušenost s užitím poppers (31 osob, 42 %) a extáze (21 osob, 29 %). Následuje kokain, který užilo 10 respondentů (14 %), dále ketamin (5 osob, 7 %) a GHB (4 osoby, 5 %). Nejméně užitou látkou byl mefedron, s kterou měly zkušenost dvě osoby (3 %).

Graf 24: Celoživotní prevalence užití tanečních drog v celém vzorku

Graf č. 25 představuje rozložení četností užití těchto látek mezi posluchači jednotlivých hudebních žánrů. Z výsledků byly odstraněny žánry klasická hudba, R&B, folklor, latinská hudba a reggae z důvodu nulové prevalence užití všech látek mezi jejich posluchači.

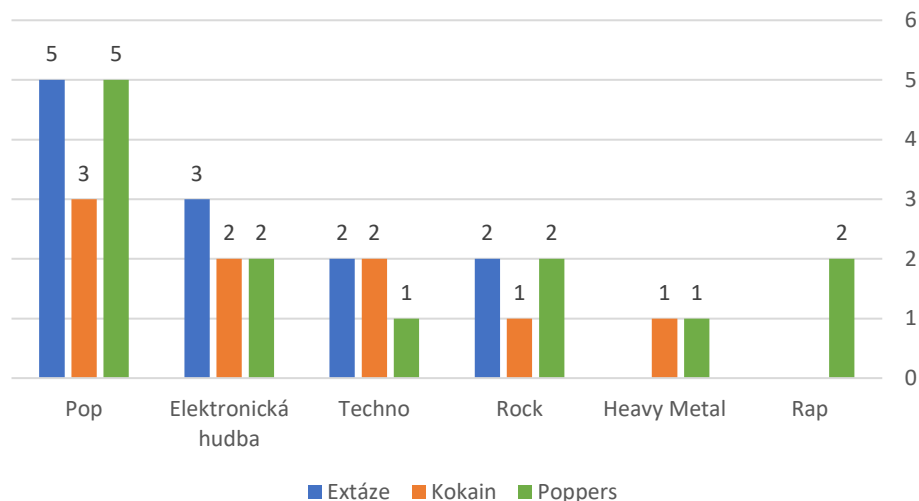
Graf 25: Celoživotní prevalence užití tanečních drog u posluchačů jednotlivých hudebních žánrů

Co se týče užití tanečních drog v prostředí nočního tanečního klubu, 19 osob (26 %) z celkového počtu 73 osob uvedlo, že tyto látky zde užilo. 54 osob (74 %) taneční drogy užili v jiném prostředí. Látky, které respondenti v tomto prostředí neužili, byly ketamin, GHB a mefedron. Posluchači popu, elektronické hudby, techna a rocku v prostředí nočního tanečního klubu vyzkoušeli všechny ostatní látky: extázi, kokain a poppers. Posluchači všech

žánrů v klubu alespoň jednou užíli poppers. Kokain v prostředí nočního klubu neužíli posluchači rapu. Graf č. 26 znázorňuje prevalenci užití tanečních drog v prostředí nočního tanečního klubu u jednotlivých hudebních žánrů.

Graf 26: Prevalence užití tanečních drog v prostředí nočního tanečního klubu u jednotlivých hudebních žánrů

Poslední otázka se týkala motivací respondentů k užití tanečních drog v prostředí nočního tanečního klubu. Nejčastějším důvodem bylo „vyzkoušení něčeho nového“, který uvedlo z počtu 19 osob, které tyto látky užíly v klubu, 17 respondentů (89 %). Druhým nejčastějším důvodem bylo „lepší prožití hudby“, který uvedlo 15 respondentů (79 %). Třetím nejčastěji zmiňovaným účelem užití bylo „navození příjemného pocitu“ (13 respondentů, 68 %). Se shodným počtem 12 odpovědí (63 %) byly těmito důvody „relaxace“ a „schopnost tance bez pocitu únavy“. Důvod „uvolnění napětí“ uvedlo 5 respondentů (26 %) a nejméně častými důvody byly „nutkání užít drogu“ a „ztráta zábran“, které shodně uvedly 3 osoby (16 %). Účely pro užití „zvýšení hovornosti“ a „snaha zapadnout do skupiny“ neuvedl žádný z respondentů.

Tabulka 1: Důvody užití tanečních drog v prostředí nočního tanečního klubu

Účel užití látek v klubu	Počet odpovědí
Lepší prožití hudby	15
Vyzkoušení něčeho nového	17
Uvolnění napětí	5
Relaxace	12
Navození příjemného pocitu	13
Schopnost tance bez pocitu únavy	12
Nutkání užít drogu	3
Ztráta zábran	3
Zvýšení hovornosti	0
Snaha zapadnout do skupiny	0

7. Diskuse a závěr

Práce se věnovala zmapování užívání návykových látek u dospělých posluchačů různých hudebních žánrů. Rozdělení prevalencí mezi jednotlivými žánry je detailně popsáno v kapitole výsledků. Dalším cílem bylo zjistit četnost skóre screeningového dotazníku CAGE pro posouzení četnosti osob s rizikem závislosti na alkoholu v celkovém vzorku a mezi jednotlivými žánry. Třetím cílem bylo zjistit celoživotní prevalenci užívání tanečních drog, do nichž spadá extáze, kokain, ketamin, GHB, mefedron a poppers a dále prevalenci jejich užití v prostředí nočního tanečního klubu rozdělenou mezi jednotlivými žánry. Teoretická část uvedla přehled návykových látek uvedených v dotazníku a jejich účinků. Dále představila žánry populární hudby, které jsou spojované s návykovými látkami a studie užívání návykových látek provedené u účastníků tanečních akcí. Praktická část popsala zrealizovaný výzkum (cíle, metodologii, výsledky), jež se účastnilo 164 osob, které uvedly preferenci jednoho z nabízených 12 žánrů. Data získaná formou online dotazníkového šetření byla následně představena.

V celkovém výzkumném souboru čítajícím 164 osob měla z nelegálních návykových látek s celoživotní prevalencí užití největší prevalenci marihuana (118 osob, 72 %), dále extáze (21 osob, 13 %), hašiš (20 osob, 12 %), LSD (14 osob, 9 %), kokain (10 osob, 6 %), lysohlávky (7 osob, 4 %), ketamin (5 osob, 3 %), GHB (4 osoby, 2 %), mefedron (2 osoby, 1 %) a nakonec pervitin (1 osoba, 1 %). Marihuanu v posledních 12 měsících užilo 71 osob (43 %), v posledních 30 dnech 25 osob (15 %). Z legálních látek s celoživotní prevalencí poppers vyzkoušelo 31 osob (19 %) a psychoaktivní léky bez předpisu 11 osob (7 %). Heroin ani jiné opioidy žádná osoba nevyzkoušela.

Z legálních látek pilo 159 osob (97 %) alkohol v posledních 12 měsících, v posledních 30 dnech pilo alkohol 131 osob (80 %). Ze 131 osob pilo alkohol denně 6 osob (5 %). Tabákové výrobky ve formě cigaret, doutníků, dýmek nebo vodních dýmek užilo v posledních 12 měsících 84 respondentů (51 %), v posledních 30 dnech 62 respondentů (38 %). Z počtu 62 osob cigarety denně kouřilo 20 respondentů (32 %). Tabákové výrobky ve formě elektronických cigaret, zahřívání tabáku, šňupacího tabáku nebo žvýkácího tabáku užilo v posledních 12 měsících 76 osob (46 %) a v posledních 30 dnech 63 osob (38 %). Z počtu 63 osob elektronické cigarety denně kouřilo 24 osob (38 %). Více než polovina respondentů uvedla, že kouří (107 osob, 65 %), pouhých 57 osob (35 %) jsou nekuřáci. Zkušenost s užitím HHC má 34 respondentů (21 %), v posledních 12 měsících ho užilo 23 osob (14 %) a v posledních 30 dnech 9 osob (5 %). Zkušenost s užitím kratomu má 26 osob (16 %), v posledních 12 měsících ho užilo 11 osob (7 %) a v posledních 30 dnech 2 osoby (1 %).

Pokud tyto prevalence porovnáme s výsledky prevalence užití nelegálních drog v obecné populaci (osoby starší 15 let) zveřejněnými ve Zprávě o nelegálních drogách v ČR 2023 (Chomynová et al., 2023), z celkového počtu 1784 osob (873 mužů, 911 žen) konopné látky vyzkoušelo 36,7 % respondentů. Extázi vyzkoušelo 7,3 % osob, LSD 4,2 % osob. Kokain někdy užilo 4,3 % osob, lysohlávky 7,3 % osob a pervitin 2,1 %. Ve studii je také zmíněn kratom, jehož celoživotní prevalenci uvedlo 6 % osob, užití v posledních 12 měsících 3,1 % osob a v posledních 30 dnech 1 % osob. Konopné látky užilo v posledních 12 měsících 9,9 %, a v posledních 30 dnech 3,4 %. Oproti výzkumnému vzorku jsou tato

čísla mnohonásobně nižší, což je způsobeno mnohem větší velikostí vzorku, jeho rozložením a charakteristikou (osoby ve věku 15-17 let, vyšší počet žen).

Motyka & Al-Imam (2019) provedli výzkum prevalence užívání návykových látek u 2500 osob. Na základě výsledků a dostupných vědeckých publikací je rozdělili do dvou hudebních skupin: „neutrální hudba“ (bez zjištěných vztahů k užívání drog) a „drogová hudba“ (se zjištěnými vztahy k užívání drog). Osoby poslouchající hudbu z obou skupin byli zařazeni do skupiny „oba typy hudby“. Mezi „neutrální hudbu“ patří některé tyto žánry: blues, rock, folk, jazz, klasická hudba, pop, rock 'n' roll, country, soul, Latinskoamerická hudba nebo disco. Pod „drogovou hudbu“ spadá například: reggae, trance, hip-hop, grunge, house, rave, punk, electro, techno, metal, R&B, gangsta rap nebo hard rock. V případě užití nelegálních drog alespoň jednou v životě odpovědělo „ano“ 18 % příznivců „neutrální hudby“, 55 % „drogové hudby“ a 37 % obou typů. V otázce druhů drog, které respondenti užívali, byli u každého druhu drog nejvíce zastoupeni příznivci „drogové hudby“, a to zejména těchto žánrů: hip-hop, trance, reggae, metal, punk, rap, rave, house.

Výsledky užívání nelegálních látek mezi posluchači jednotlivých žánrů ukazují, že fanoušci žánrů country, klasické hudby, R&B, latinské hudby a reggae vyzkoušeli během života méně látek než posluchači ostatních žánrů. Kromě R&B a reggae tyto žánry spadají podle studie Motyka & Al-Imama (2019) pod kategorii tzv. „neutrální hudby“. Do této kategorie však spadají také žánry pop a rock, které naopak vykazovaly vysokou míru užívání nelegálních látek mezi svými posluchači. Nejvyšší míru užívání nelegálních i legálních návykových látek vykazovali posluchači žánru pop. Výsledky výzkumů se tak neshodují. To je způsobeno zejména odlišnou velikostí souborů, kdy na rozdíl od uvedené studie, žánry s nejnižší uvedenou četností užívání návykových látek nemají ve zkoumaném souboru dostatečné zastoupení respondentů.

Z hlediska užívání kratomu a HHC mezi jednotlivými žánry posluchači country a latinské hudby uvedli, že tyto látky nikdy neužili. HHC nikdy neužili dále posluchači klasické hudby a reggae, kratom pak nikdy neužili posluchači folkloru. Nejvyšší celoživotní prevalence užívání obou látek byla zaznamenána u posluchačů popu. U žánru R&B byla vyšší četnost uživatelů HHC než těch, kteří HHC nikdy neužili. Nejvíce posluchačů s prevalencí užití HHC v posledních 30 dnech bylo u žánrů pop a elektronická hudba. V posledních 30 dnech kratom užívali posluchači rocku a heavy metalu.

Rozložení skóre CAGE v celkovém vzorku ukazuje, že u téměř poloviny respondentů (69 osob, 42 %) nehrozí potenciální riziko závislosti na alkoholu (mají skóre 0). Skóre 2, které společně se skórem 3 a více představuje škodlivé pití, mělo 38 osob (23 %). Skórem 1 je vymezeno rizikové pití, tohoto skóre dosáhlo 39 osob (24 %). Skóre 3 a více, které představuje vysoké riziko závislosti alkoholu vyžadujícím návštěvu specialisty, bylo druhým nejčetnějším. Z hudebních žánrů tohoto skóre nejvíce dosáhli posluchači popu a rocku. Tyto výsledky se neshodují se zjištěním Chena et al. (2006), kteří zjistili nejvyšší skóre rizikového užívání alkoholu za použití dotazníku AUDIT u posluchačů žánru rap. To může být způsobeno, kromě charakteristiky souboru a rozložením respondentů mezi žánry, také užitím odlišných diagnostických nástrojů pro posouzení rizikovitosti užívání alkoholu.

Celoživotní prevalence užití tanečních drog mezi jednotlivými žánry, které jsou detailně popsány v kapitole výsledků ukazují, že v porovnání s ostatními žánry jsou u žánrů elektronická hudba a techno zastoupeny všechny uvedené taneční drogy. Může to znamenat,

že posluchači elektronické hudby a techno více experimentují s tanečními drogami. Zároveň posluchači těchto žánrů uvedli užití extáze, kokainu a poppers v prostředí nočního klubu, stejné látky zde užili také posluchači popu a rocku. Tato zjištění se částečně shodují s výsledky studie Chen et al. (2006), kteří popsali pozitivní korelaci mezi užíváním tanečních drog a preferencí žánrů techno a rap. Studie Van Havere et al. (2011) zase ukazuje, že fanoušci taneční hudby užívali více tanečních drog než osoby, které nepreferují tento hudební styl. Naopak fanoušci žánru rock užívali kokain méně než posluchači žánrů taneční hudby. Tato zjištění se shodují s výsledky výzkumu.

Je nutné zmínit, že tato bakalářská práce má svá omezení. Výběr respondentů nebyl náhodný, jelikož byli vybíráni členi skupin na sociální síti. Touto sítí byl Facebook, který v současné době není platformou reprezentující populaci uživatelů internetu, zejména mladší generace. Pro budoucí kvantitativní výzkum by tedy bylo vhodné využít i dalších sociálních sítí či jiných platforem. Vzorek respondentů není dostatečně velký, ani jejich věkové a genderové rozložení není vyrovnané, proto výsledky nelze zobecnit na celou populaci. Také nemůžeme zcela ověřit pravdivost odpovědí i přesto, že byla do dotazníku zahrnuta otázka užití re Levinu. Většina otázek v dotazníku byla navíc uzavřená, což ještě více snižuje relevantnost odpovědí a zužuje možnosti získání dalších hodnotných informací. V dotazníku by bylo vhodné zakomponovat otázky na prevalenci v posledních 12 měsících a 30 dnech zejména u nelegálních látek a dále u poppers. Výsledky by i přesto mohly být podkladem k dalším studiím na obdobné téma. Mohlo by se jednat o kvantitativní výzkum na větším vzorku respondentů, zahrnující například další návykové látky či hudební žánry, nebo podrobnější kvalitativní výzkum zkoumající například různé souvislosti vedoucí k užití návykových látek u jedinců poslouchajících různé hudební žánry.

Seznam použité literatury

- Bartosz, J. (2010). *Nová droga Mňau-mňau dobývá Česko. Oficiálně se prodává jako hnojivo*. iDnes. [cit. 2023-11-06]. https://www.idnes.cz/zpravy/cerna-kronika/nova-droga-mnau-mnau-dobyva-cesko-oficialne-se-prodava-jako-hnojivo.A100430_141645_krimi_jba
- Bielecka-Papierz, G., Poleszak, E., & Serafko, A. (2023). Mephedrone – a synthetic derivative of cathinone. *Current Issues in Pharmacy & Medical Sciences*, 36(1), 54–64. <https://doi.org/10.2478/cipms-2023-0011>
- Bogazianos, D. A. (2012). *5 Grams: Crack Cocaine, Rap Music and the War on Drugs*. New York University Press.
- Booth, M. (2004). *Cannabis: A History*. Bantam.
- Brannigan, P. (2022). *Red Hot Chili Peppers' Anthony Kiedis: "I felt whole putting cocaine and heroin in me... until I had to pay the toll"*. Louder. [cit. 2023-11-06]. <https://www.loudersound.com/news/red-hot-chili-peppers-anthony-kiedis-i-felt-whole-putting-cocaine-and-heroin-in-me-until-i-had-to-pay-the-toll>
- Britannica (2013). *Pub rock*. Encyclopedia Britannica. [cit. 2023-11-06]. <https://www.britannica.com/art/pub-rock>
- Constantinescu, C., & Pinzariu, L.-A. (2022). “To Be a Rock and Not to Roll” *. Artists and Their Drug of Choice. *Revista Universitară de Sociologie*, 18(3), 243–253.
- Cornish, M. J. (2009). *The Story of Hip-Hop*. Ticktock.
- Cross, A. (2016). Where Did the Phrase “Sex, Drugs and Rock’n’Roll” Actually Come From?. A Journal of Musical Things. [cit. 2023-11-06]. <https://www.ajournalofmusicalthings.com/phrase-sex-drugs-rocknroll-actually-come/>
- Diamond, S., Bermudez, R., & Schensul, J. (2006). What’s the Rap About Ecstasy?: Popular Music Lyrics and Drug Trends Among American Youth. *Journal of Adolescent Research*, 21(3), 269-298. <https://doi.org/10.1177/0743558406287398>
- Gomes Wielewicki, V. H. (2014). Rock and drugs: multiliteracies and an aesthetics of violence for teenagers in school. *Acta Scientiarum: Language & Culture*, 36(3), 335–345. <https://doi.org/10.4025/actascilangcult.v36i3.23826>
- Hart, M., Agnich, L.E., Stogner, J. et al. (2014). ‘Me and My Drank:’ Exploring the Relationship Between Musical Preferences and Purple Drank Experimentation. *Am J Crim Just*, 39, 172–186. <https://doi.org/10.1007/s12103-013-9213-7>
- Havlík, A. (2020). *Crack, pervitin a rap. Netradiční a surové drogové příběhy světových i českých raperů*. Refresher. [cit. 2023-11-06]. <https://refresher.cz/83880-Crack-pervitin-a-rap-Netradicni-a-surove-drogove-pribehy-svetovych-i-ceskych-raperu>
- Chen, M. J., Miller, B. A., Grube, J. W., & Waiters, E. D. (2006). Music, substance use, and aggression. *Journal of studies on alcohol*, 67(3), 373–381. <https://doi.org/10.15288/jsa.2006.67.373>

- Chomynová, P., Grohmannová, K., Dvořáková, Z., Orliková, B., Černíková, T., Galandák, D., Franková, E., Fidesová, H., Vopravil, J. (2023). *Zpráva o nelegálních drogách v České republice 2023*. Úřad vlády České republiky.
- Chomynová, P., Grohmannová, K., Dvořáková, Z., Orliková, B., Rous, Z., & Černíková, T. (2023). *Souhrnná zpráva o závislostech v České republice 2022*. Úřad vlády České republiky
- Jagger, M., & Richards, K. (1966). Mother's Little Helper [Recorded by The Rolling Stones]. On *Mother's Little Helper*. London Records.
- Johnstone R.E., Zopp M., & Russell M. (2022). Music that Promoted the Rise of Drug Abuse. *Research Journal of Drug Abuse*. 2022; 9(2). <http://dx.doi.org/10.7243/2057-3111-9-2>
- Kajanová, A. & Mrhálek, T. (2019). Drugs as part of the psychedelic trance dance party. *Human Affairs*, 29(2), 145-156. <https://doi.org/10.1515/humaff-2019-0012>
- Kiedis, A. (1991). Under The Bridge [Recorded by Red Hot Chilli Peppers]. On *Blood Sugar Sex Magik*. Warner Bros Records.
- Kratochvíl, J. (2012). Kyselina gama-hydromáselná (GHB): rekreační droga používána také jako "date-rape drug." *Urgentní medicína*, 15(3), 41-42. https://urgentnimedicina.cz/casopisy/UM_2012_03.pdf
- Kubů, P., Škařupová, K., & Csémy, L. (2006). *Tanec a drogy 2000 a 2003: výsledky dotazníkové studie s příznivci elektronické taneční hudby v České republice*. Úřad vlády České republiky. https://www.drogy-info.cz/data/obj_files/1667/814/Tanec_a_drogy_2000_a_2003.pdf
- Kuhn, T. (2020). *Stručné dějiny populární hudby a jazzu pro studenty a učitele hudební výchovy*. Západočeská univerzita v Plzni.
- Lucijanić, M., Breitenfeld, D., Miletić, J., Buljan, D., Ozimec-Vulinec, Š., & Akrap, A. (2010). Rock musicians' Club 27. *Alcoholism: Journal on Alcoholism and Related Addictions*, 46(2), 109–113.
- Lucovič, M. (2023). *Kratom a kanabinol HHC nebudou na seznamu zakázaných látek, rozhodla vláda*. Studio ČT 24. [cit. 2023-11-06]. <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/3599908-kratom-a-kanabinol-hhc-nebudou-na-seznamu-zakazanych-latek-rozhodla-vlada>
- Malinovská, J., Kršková, L., Švarcová, B., Vejtasová, V., Urbanová, J., & Brož, J. (2021). Screening rizikového užívání alkoholu v ordinaci lékaře. *Vnitřní lékařství*, 67(E-2), 38-43. <https://casopisvnitrnilekarstvi.cz/pdfs/vnl/2021/02/17.pdf>
- McDermott, J., & Kramer, E. (1992). *Hendrix: Setting the record straight*. Grand Central Publishing.
- Mel, M., & Robinson, S. (1983). White Lines (Don't Do It) [Recorded by Grandmaster & Melle Mel]. On *White Lines (Don't Do It)*. Sugar Hill Records.

- Minařík, J. (2003b). Opioidy a opiáty. In K. Kalina (Ed.), *Drogy a drogové závislosti 1: mezioborový přístup* (s. 159-163). Úřad vlády České republiky. https://www.drogy-info.cz/data/obj_files/1648/742/drogy_a_drog_zavislosti_dill.pdf
- Minařík, J. (2003a). Stimulancia. In K. Kalina (Ed.), *Drogy a drogové závislosti 1: mezioborový přístup* (s. 164-168). Úřad vlády České republiky. https://www.drogy-info.cz/data/obj_files/1648/742/drogy_a_drog_zavislosti_dill.pdf
- Minařík, J. (2015). Přehled psychotropních látek a jejich účinků. In K. Kalina (Ed.), *Klinická adiktologie* (s. 339–368). Grada Publishing.
- Miovský, M. (2003a). Halucinogenní drogy. In K. Kalina (Ed.), *Drogy a drogové závislosti 1: mezioborový přístup* (s. 169-173). Úřad vlády České republiky. https://www.drogy-info.cz/data/obj_files/1648/742/drogy_a_drog_zavislosti_dill.pdf
- Miovský, M. (2003b). Konopné drogy. In K. Kalina (Ed.), *Drogy a drogové závislosti 1: mezioborový přístup* (s. 174-179). Úřad vlády České republiky. https://www.drogy-info.cz/data/obj_files/1648/742/drogy_a_drog_zavislosti_dill.pdf
- Motyka, M. A., & Al-Imam A. (2019). Musical preference and drug use among youth: an empirical study. *Research and Advances in Psychiatry*, 6(2), 50-57.
- Mravčík, V., Chomynová, P., Grohmannová, K., Janíková, B., Černíková, T., Rous, Z., Cibulka, J., Franková, E., Nechanská, B. & Fidesová, H. (2021). *Zpráva o alkoholu v České republice 2021*. Úřad vlády České republiky.
- Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti (2022). *Hodnocení rizik spojených s kratomem a dalšími psychoaktivními látkami*. Drogy-info. [cit. 2023-11-06]. <https://www.drogy-info.cz/nms/o-nas/system-vcasneho-varovani/informace-ze-setkani-pracovni-skupiny-system-vcasneho-varovani-pred-novymi-drogami-ews-4.-10.-2022/>
- North, A. C., & Hargreaves, D. J. (2007). Lifestyle correlates of musical preference: 3. Travel, money, education, employment and health. *Psychology of Music*, 35(3), 473-497. <https://doi.org/10.1177/0305735607072656>
- Pappalardo, A. (2023). *A History for the Blunted: How Weed Culture Evolved Through Hip-Hop*. Highsnobiety. [cit. 2023-11-06]. <https://www.highsnobiety.com/p/marijuana-hip-hop-culture/>
- Pimentel, C. E., Milfont, T. L., Gouveia, V. V., Vione, K. C., & Monteiro, R. P. (2018). Music preference and attitudes toward drugs: The moderating role of values. *Revista Interamericana De Psicología/Interamerican Journal of Psychology*, 52(1). <https://doi.org/10.30849/rip/ijp.v52i1.89>
- Plačková, M., & Kasal, M. (2022). Kratom: Slibný Lék, Nebo Nebezpečná Droga? *Česká a Slovenská Psychiatrie*, 118(5), 204–209.
- Popov, P. (2003). Alkohol. In K. Kalina (Ed.), *Drogy a drogové závislosti 1: mezioborový přístup* (s. 151-158). Úřad vlády České republiky. https://www.drogy-info.cz/data/obj_files/1648/742/drogy_a_drog_zavislosti_dill.pdf

- Primack, B. A., Dalton, M. A., Carroll, M. V., Agarwal, A. A., & Fine, M. J. (2008). Content analysis of tobacco, alcohol, and other drugs in popular music. *Archives of pediatrics & adolescent medicine*, 162(2), 169–175. <https://doi.org/10.1001/archpediatrics.2007.27>
- Reed, L. (1967). Heroin [Recorded by The Velvet Underground]. On *The Velvet Underground & Nico*. Verve Records.
- Reichel, J. (2009). *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. Grada Publishing.
- Seng, K. E. (1997, May 21). Gangsta Rap: East Coast vs West Coast. *New Straits Times*. [cit. 2023-11-06]. Dostupné z: <https://goo.gl/0XLVDZ>
- Singer, M., & Mirhej, G. (2006). High Notes: The Role of Drugs in the Making of Jazz. *Journal of Ethnicity in Substance Abuse*, 5(4), 1–38. DOI: [10.1300/J233v05n04_01](https://doi.org/10.1300/J233v05n04_01)
- Shapiro, H. (1999). *Waiting for the Man: The Story of Drugs and Popular Music*. Helter Skelter Publishing.
- Skála, J. (2011). *JOHNNY THUNDERS – Král všech ztracenců*. METAL FOREVER & METAL MAN Web Zine. [cit. 2023-11-06]. <https://metalforever.info/article.php?id=28673>
- Smith, B. (1934). Gimme A Pigfoot [Recorded by Bessie Smith]. On *Gimme a Pigfoot*. Okeh Records.
- Smolík, J. (2010). *Subkultury mládeže: uvedení do problematiky*. Grada Publishing.
- Stickle B. (2021). A High Note: Drug Misuse in Popular Rap Music. *Substance use & misuse*, 56(10), 1448–1456. <https://doi.org/10.1080/10826084.2021.1936046>
- Stramr, J. (2012). Na pivo s českým hospodským rockem (1.). Hudební knihovna. [cit. 2023-11-06]. <https://www.hudebniknihovna.cz/na-pivo-s-ceskym-hospodskym-rockem-1-.html>
- Tkáč, V. (2022). *Xanaxová doba. Odkaz Lil Peepa aneb proč jsou dnes drogy v hudbě normalizované*. Headliner. [cit. 2023-11-06]. <https://news.headliner.cz/novinky/xanaxova-doba-odkaz-lil-peepa-aneb-proc-jsou-dnes-drogy-v-hudbe-normalizovane>
- Tolson, G. H. (J.), & Cuyjet, M. J. (2007). Jazz and substance abuse: Road to creative genius or pathway to premature death. *International Journal of Law and Psychiatry*, 30(6), 530–538. <https://doi.org/10.1016/j.ijlp.2007.09.004>
- Toynbee, J. (2000). *Making Popular Music: Musicians, Creativity and Institutions*. Arnold.
- Van Dyck, E., Ponnet, K., Van Havere, T., Hauspie, B., Dirckx, N., Schrooten, J., Waldron, J., Grabski, M., Freeman, T. P., Curran, H. V., & De Neve, J. (2023). Substance Use and Attendance Motives of Electronic Dance Music (EDM) Event Attendees: A Survey Study. *International journal of environmental research and public health*, 20(3), 1821. <https://doi.org/10.3390/ijerph20031821>
- Van Havere, T., Vanderplasschen, W., Lammertyn, J., Broekaert, E., & Bellis, M. (2011). Drug use and nightlife: more than just dance music. *Substance abuse treatment, prevention, and policy*, 6, 18. <https://doi.org/10.1186/1747-597X-6-18>

Seznam grafů a tabulek

Tabulka 1: Důvody užití tanečních drog v prostředí nočního tanečního klubu	38
Graf 1: Genderové složení výzkumného souboru.....	21
Graf 2: Věkové zastoupení výzkumného souboru	22
Graf 3: Zastoupení krajů ČR, ve kterých respondenti v současnosti bydlí.....	22
Graf 4: Zastoupení velikosti sídla bydliště	23
Graf 5: Socioekonomické rozložení respondentů	23
Graf 6: Rozložení respondentů podle preferovaného žánru hudby	24
Graf 7: Prevalence užití alkoholu v posledním roce a měsíci mezi posluchači jednotlivých hudebních žánrů	26
Graf 8: Četnost užití alkoholu v posledních 30 dnech mezi posluchači jednotlivých hudebních žánrů	27
Graf 9: Četnost skóre CAGE ve výzkumném souboru	27
Graf 10: Četnost skóre CAGE mezi posluchači jednotlivých hudebních žánrů	28
Graf 11: Prevalence užití tabákových výrobků v posledním roce a měsíci mezi posluchači jednotlivých hudebních žánrů	29
Graf 12: Četnost užití tabákových výrobků v posledních 30 dnech mezi posluchači jednotlivých hudebních žánrů	29
Graf 13: Prevalence užití elektronických a jiných tabákových výrobků v posledním roce a měsíci mezi posluchači jednotlivých hudebních žánrů	30
Graf 14: Četnost užití elektronických a jiných tabákových výrobků v posledních 30 dnech mezi posluchači jednotlivých hudebních žánrů.....	31
Graf 15: Prevalence kouření v současnosti ve výzkumném souboru	31
Graf 16: Celoživotní prevalence užití marihuany mezi posluchači jednotlivých hudebních žánrů	32
Graf 17: Prevalence užití marihuany v posledních 12 měsících a 30 dnech mezi posluchači jednotlivých hudebních žánrů	32
Graf 18: Četnost užití marihuany v posledních 30 dnech mezi posluchači jednotlivých hudebních žánrů	33
Graf 19: Celoživotní prevalence užití HHC mezi posluchači jednotlivých hudebních žánrů	33
Graf 20: Prevalence užití HHC v posledních 12 měsících a 30 dnech mezi posluchači jednotlivých hudebních žánrů	34
Graf 21: Celoživotní prevalence užití kratomu mezi posluchači jednotlivých hudebních žánrů	35
Graf 22: Prevalence užití kratomu v posledních 12 měsících a 30 dnech mezi posluchači jednotlivých hudebních žánrů	35
Graf 23: Celoživotní prevalence užití ostatních návykových látek mezi posluchači jednotlivých hudebních žánrů	36
Graf 24: Celoživotní prevalence užití tanečních drog	37

Graf 25: Celoživotní prevalence užití tanečních drog u posluchačů jednotlivých hudebních žánrů	37
Graf 26: Prevalence užití tanečních drog v prostředí nočního tanečního klubu u jednotlivých hudebních žánrů	38

Seznam zkratek

AUDIT	Alcohol Use Disorders Identification Test (Test pro identifikaci poruch působených užíváním alkoholu)
CAGE	Cut, Annoyed, Guilty, Eye-opener (screeningový dotazník pro identifikaci problémů s alkoholem)
EDM	Electronic Dance Music (elektronická taneční hudba)
EMCDDA	European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction (Evropské monitorovací centrum pro drogy a drogovou závislost)
EMQ	European Model Questionnaire (Evropský modelový dotazník)
GHB	γ -hydroxybutyrát
HHC	Hexahydrocannabinol
IQOS	Značka zařízení pro nahřívání tabák a elektronické cigarety
LSD	Diethylamid kyseliny lysergové
MDA	3,4-Methylendioxyamfetamin
MDEA	3,4-Methylen-dioxy-ethylamfetamin
MDMA	3,4-methylendioxymethamfetamin
NMS	Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti
PCP	Fencyklidin
R&B	Rhythm and blues
THC	Delta-9-trans-tetrahydrocannabinol

Přílohy

Příloha č. 1 – Souhlasné stanovisko etické komise

VŠEOBECNÁ FAKULTNÍ
NEMOCNICE V PRAZE

1. LÉKAŘSKÁ
FAKULTA
Univerzita Karlova

ETICKÁ KOMISE PRO POSUZOVÁNÍ STUDENTSKÝCH ZÁVĚREČNÝCH PRACÍ KLINIKY ADIKTOLOGIE 1. LF UK A VFN V PRAZE

Stanovisko etické komise č.j. EKSKAD-054/2023

Název práce: **Prevalence užívání návykových látek mezi pravidelnými posluchači různých hudebních žánrů: dotazníkové šetření**

Druh práce: bakalářská

Student: **Edita Sofilkanyčová**

Vedoucí práce: Mgr. Kateřina Svěčená, Ph.D.

Předložená dokumentace:

- formulář žádosti EKS KAD
- informace o výzkumu
- informovaný souhlas
- dotazník
- souhlas vedoucí práce se změnou tématu

Rozhodnutí etické komise: **SOUHLASNÉ STANOVISKO**

Odůvodnění: Komise při posuzování předložené žádosti neshledala rozpor s etickými principy při realizaci adiktologického výzkumu pro účely výše specifikované závěrečné práce v oboru adiktologie.

Datum jednání EKS KAD: 13. října 2023

Členové EKS KAD přítomní při jednání: Hana Fidesová, Lenka Šťastná, Jaroslav Vacek

EKS KAD byla zřízena přednostou Kliniky adiktologie 1. LF UK a VFN v Praze se souhlasem kolegia děkana 1. LF UK jako pilotní projekt za účelem zvýšení kvality závěrečných bakalářských a magisterských prací studentů adiktologie z hlediska výzkumné etiky.

Datum písemného vyhotovení stanoviska: 13. října 2023

Podpis vedoucího nebo pověřeného člena komise: Mgr. Hana Fidesová, Ph.D.

Klinika adiktologie
1. LF UK a VFN v Praze
Apolinářská 4, 128 00 Praha 2
E-mail: info.adiktologie@lf1.cuni.cz
Tel.: 224 968 270
www.adiktologie.cz / www.lf1.cuni.cz / www.vfn.cz

Klinika adiktologie

Příloha č. 2 – Dotazník

Dobrý den, jmenuji se Edita Sofilkanyčová a jsem studentkou 3. ročníku bakalářského studia adiktologie na 1. lékařské fakultě Univerzity Karlovy.

Základní informace o výzkumu:

- Cílem dotazníkového šetření je zjistit prevalenci užívání jednotlivých návykových látek mezi pravidelnými posluchači vybraných hudebních žánrů.
- Dotazník se skládá z 8 částí (základní demografické údaje, preferovaný hudební žánr, otázky týkající se prevalence užívání alkoholu, tabákových výrobků, marihuany a HHC, kratomu, extáze, kokainu a jiných tanečních drog a ostatních návykových látek).
- Výsledky tohoto výzkumu budou využity pouze ke studijním účelům, konkrétně ke zpracování bakalářské práce s názvem Prevalence užívání návykových látek mezi pravidelnými posluchači různých hudebních žánrů: dotazníkové šetření.
- Pro vyplnění dotazníku musíte splňovat věk minimálně 18 let.
- Vaše účast v dotazníku je dobrovolná, v průběhu dotazníku můžete s vyplňováním kdykoliv bez udání důvodu přestat. Vaše odpovědi se uloží až po odeslání dotazníku v závěrečné části. Vzhledem k anonymitě vyplnění není možné Vaše odpovědi po odeslání vyřadit.
- Odpovědi jsou anonymní. Informace, které sdělíte, budou uchovány, zpracovány a publikovány tak, aby nebyla možná identifikace Vaší osoby.
- Vyplnění dotazníku Vám zabere odhadem 7-15 minut.

Informovaný souhlas:

Odesláním dotazníku souhlasíte se svou účastí ve výše popsaném výzkumu a s možným dalším publikováním v odborných publikacích nad rámec závěrečné práce.

- Se žádostí o získání dalších informací o výzkumu i stížnostmi se můžete obrátit na autorku práce, Editu Sofilkanyčovou (na e-mailové adrese sofilkaeditka@seznam.cz), na vedoucí práce, Mgr. Kateřinu Svěcenou, Ph.D. (na e-mailové adrese katerina.svecena.lf1@seznam.cz). Pokud nebudete s vyřízením stížnosti souhlasit, můžete se obrátit na Etickou komisi KAD na adrese Apolinářská 4, 128 00 Praha 2, e-mail hana.fidesova@lf1.cuni.cz. Berte na vědomí, že Etická komise se nezabývá anonymními podněty.

Budu moc ráda za Vaše odpovědi a zároveň předsdílení dotazníku dalším potenciálním respondentům.

Děkuji.

Základní demografické údaje

1. Jaké je Vaše pohlaví
 - Muž
 - Žena
 - Jiné
2. Jaký je Váš věk
 - Méně než 18 let
 - 18–24 let
 - 25-34 let
 - 35-44 let
 - 45-54 let
 - 55-64 let
 - 65 let a více
3. Ve kterém kraji ČR bydlíte?
 - Hlavní město Praha
 - Středočeský kraj
 - Jihočeský kraj
 - Plzeňský kraj
 - Karlovarský kraj
 - Ústecký kraj
 - Liberecký kraj
 - Královéhradecký kraj
 - Pardubický kraj
 - Kraj Vysočina
 - Jihomoravský kraj
 - Olomoucký kraj
 - Moravskoslezský kraj
 - Zlínský kraj
4. Jakou velikost má sídlo, ve kterém bydlíte, podle počtu obyvatel?
 - Méně než 3000 obyvatel (vesnice)
 - Méně než 10 000 obyvatel (maloměsto)
 - Více než 10 000 obyvatel (město)
 - Více než 100 000 obyvatel (velkoměsto)
5. Do které socioekonomické skupiny patříte?
 - Student

- Nezaměstnaný/á
- Zaměstnanec/kyně
- Podnikatel
- Mateřská/rodičovská dovolená
- Starobní důchodce/kyně
- Invalidní důchodce/kyně

Hudební žánry

6. Který z následujících hudebních žánrů nejčastěji posloucháte?

- Pop
- Elektronická hudba
- Techno
- Rock
- Heavy Metal
- Rap
- Country
- Klasická hudba
- R&B
- Folklor
- Latinská hudba
- Reggae

Alkohol

7. Pil/a jste alkohol v posledních 12 měsících?

- Ano
- Ne

8. Pil/a jste alkohol v posledních 30 dnech?

- Ano
- Ne

9. Jak často jste pil/a alkohol v posledních 30 dnech?

- Denně nebo téměř denně
- Několikrát týdně
- Jednou týdně
- Méně často než jednou týdně

10. Cítil/a jste někdy potřebu své pití snížit?

- Ano

- Ne
11. Jsou lidé ve vašem okolí podrážděni a kritizují vaše pití?
- Ano
 - Ne
12. Měl/a jste někdy kvůli pití špatné pocity nebo pocity viny?
- Ano
 - Ne
13. Pil/a jste někdy alkohol ihned po ránu, abyste se uklidnil/a nebo zbavil/a kocoviny?
- Ano
 - Ne

Tabákové výrobky

14. Kouřil/a jste tabák ve formě cigaret, doutníků, dýmek nebo vodních dýmek v posledních 12 měsících?
- Ano
 - Ne
15. Kouřil/a jste tabák ve formě cigaret, doutníků, dýmek nebo vodních dýmek v posledních 30 dnech?
- Ano
 - Ne
16. Jak často jste kouřil/a tabák ve formě cigaret, doutníků, dýmek nebo vodních dýmek v posledních 30 dnech?
- Denně nebo téměř denně
 - Několikrát týdně
 - Jednou týdně
 - Méně často než jednou týdně
17. Kouřil/a jste tabák ve formě elektronických cigaret (vape, Elfbar, ...) zahříváného tabáku (IQOS, Glo, Ploom, ...), šňupacího tabáku nebo žvýkacího tabáku v posledních 12 měsících?
- Ano
 - Ne
18. Kouřil/a jste tabák ve formě elektronických cigaret (vape, Elfbar, ...) zahříváného tabáku (IQOS, Glo, Ploom, ...), šňupacího tabáku nebo žvýkacího tabáku v posledních 30 dnech?
- Ano
 - Ne
19. Jak často jste kouřil/a tabák ve formě elektronických cigaret, zahříváného tabáku, šňupacího tabáku nebo žvýkacího tabáku v posledních 30 dnech?

- Denně nebo téměř denně
- Několikrát týdně
- Jednou týdně
- Méně často než jednou týdně

Marhuana a HHC

20. Užil/a jste někdy marihuanu?

- Ano
- Ne

21. Užil/a jste marihuanu v posledních 12 měsících?

- Ano
- Ne

22. Užil/a jste marihuanu v posledních 30 dnech?

- Ano
- Ne

23. Jak často jste užil/a marihuanu v posledních 30 dnech?

- Denně nebo téměř denně
- Několikrát týdně
- Jednou týdně
- Méně často než jednou týdně

24. Užil/a jste někdy HHC?

- Ano
- Ne

25. Užil/a jste HHC v posledních 12 měsících?

- Ano
- Ne

26. Užil/a jste HHC v posledních 30 dnech?

- Ano
- Ne

27. Jak často jste užil/a HHC v posledních 30 dnech?

- Denně nebo téměř denně
- Několikrát týdně
- Jednou týdně
- Méně často než jednou týdně

Kratom

28. Užil/a jste někdy kratom?
- Ano
 - Ne
29. Užil/a jste kratom v posledních 12 měsících?
- Ano
 - Ne
30. Užil/a jste kratom v posledních 30 dnech?
- Ano
 - Ne
31. Jak často jste užil/a kratom v posledních 30 dnech?
- Denně nebo téměř denně
 - Několikrát týdně
 - Jednou týdně
 - Méně často než jednou týdně

Ostatní návykové látky

32. Užil/a jste někdy pervitin?
- Ano
 - Ne
33. Užil/a jste někdy heroin?
- Ano
 - Ne
34. Užil/a jste někdy jiné opioidy (metadon, buprenorfin, fentanyl)?
- Ano
 - Ne
35. Užil/a jste někdy LSD?
- Ano
 - Ne
36. Užil/a jste někdy lysohlávky?
- Ano
 - Ne
37. Užil/a jste někdy hašiš?
- Ano
 - Ne

38. Užil/a jste někdy léky s psychotropním účinkem (opioidní analgetika, sedativa, anxiolytika, hypnotika) bez předpisu

- Ano
- Ne

39. Užil/a jste někdy relevin?

- Ano
- Ne

40. Užil/a jste někdy těžké látky?

- Ano
- Ne

Extáze, kokain a jiné taneční drogy

41. Užil/a jste někdy extázi (MDMA)?

- Ano
- Ne

42. Užil/a jste někdy kokain?

- Ano
- Ne

43. Užil/a jste někdy ketamin?

- Ano
- Ne

44. Užil/a jste někdy GHB (tekutou extázi)?

- Ano
- Ne

45. Užil/a jste někdy mefedron (mňau mňau)?

- Ano
- Ne

46. Užil/a jste někdy poppers?

- Ano
- Ne

47. Užil/a jste někdy extázi, kokain nebo výše uvedené látky v prostředí nočního tanečního klubu?

- Ano
- Ne

48. Jaké látky jste v prostředí nočního tanečního klubu užil/a? (více odpovědí)

- Extáze (MDMA)
- Kokain

- Ketamin
- GHB (tekutá extáze)
- Mefedron (mňau mňau)
- Poppers

49. Za jakým účelem jste tyto látky v nočním tanečním klubu užil/a? (více odpovědí)

- Lepší prožití hudby
- Vyzkoušení něčeho nového
- Uvolnění napětí
- Relaxace
- Navození příjemného pocitu
- Schopnost tance bez pocitu únavy
- Nutkání užít drogu
- Ztráta zábran
- Zvýšení hovornosti
- Snaha zapadnout do skupiny